

Motioner och utlåtanden Punkt 18. Valfärden

Beslutsunderlag till LOs 28e ordinarie kongress 2016

**Investera
för jämlikhet**

LOs 28e kongress
17–20 juni 2016

Landsorganisationen i Sverige

© Landsorganisationen i Sverige 2016

Omslagsfoto: Lars Forsstedt

Grafisk form: LO

Produktion och tryck: Bantorget Grafiska AB, Stockholm 2016

ISBN 978-91-566-3156-6

LO 16.04 100

Innehåll

18. Välfärden.....	4
Välfärden	7
Motionerna 18.1–18.2	
18.1 Socialförsäkringssystemet.....	11
Motionerna 18.3–18.9	
18.2 Sjukförsäkring.....	20
Motionerna 18.10–18.15	
18.3 Pensioner.....	28
Motionerna 18.16–18.22	
18.4 Arbetskadeförsäkringar.....	38
Motionerna 18.23–18.25	
18.5 Offentligfinansierad verksamhet.....	44
Motionerna 18.26–18.38	

18. Valfärden

LOs grundläggande välfärdspolitiska utgångspunkt är att var och en av oss ska känna en ekonomisk trygghet även när vi blir sjuka, äldre eller när vi blir föräldrar. En sådan trygghet för alla skapas bäst genom den generella välfärden. Denna ger en ordentlig riskutjämnning över hela medborgarkollektivet, som i praktiken innebär en solidarisk omfördelning av resurser mellan kvinnor och män, mellan lågavlönade och högavlönade och mellan och under olika perioder i våra liv.

Sverige och de övriga nordiska länderna – som är relativt små och öppna ekonomier – har historiskt klarat av de globala ekonomiska utmaningarna, inte minst beroende på en effektiv och tillväxtbefrämjande välfärdssektor. Valfärdspolitiken och den ekonomiska politiken har samspelat och skapat en form av ”vingarnas trygghet”, som frigjort individernas inneboende förmågor och underlättat deras omställning i perioder av kraftig strukturomvandling. En sådan frigörande välfärdspolitik har stimulerat ekonomisk utveckling genom att vara såväl effektivitetshöjande som jämlikhetsskapande.

Styrelsen inser att dagens verklighet ställer stora krav på trygghet i förändringen, jämlik vård och rehabilitering, smidig arbetsanpassning samt utökade möjligheter till vidareutbildning och omskolning. Det måste finnas många vägar tillbaka till arbetslivet om man hamnar utanför. Ingen, allra minst den som är sjuk eller har nedsatt arbetsförmåga, blir mer anställningsbar av att göras fattigare.

Men den borgerliga politik som bedrivits mellan 2006 och 2014 lyckades inte inkludera dem som står utanför arbetsmarknaden. Ett kortsiktigt och snävt ekonomistiskt synsätt har motiverat nedskärningar i välfärdssektorn som sedan finansierat stora skattelättnader, huvudsakligen för högavlönade. Nedskärningarna i trygghetssystemen har fattiggjort många som drabbats av ohälsa och arbetslöshet.

Den selektiva välfärden – i form av ökat kommunalt försörjningsstöd, stöd från vänner och anhöriga och privat välgörenhet – växer på bekostnad av ett solidariskt och offentligt ansvarstagande. Detta har gjort att klassklyftorna fördjupats och att allt fler låsts fast i varaktig vanmakt. Ojämlikheten ökar. Att vända på denna utveckling är helt avgörande om vi ska kunna stärka och utveckla vår välfärdsmodell.

Inom ramen för den välfärdsutredning som tillsattes av LO-kongressen 2012 har en rad olika åtgärdsprogram – rörande vinstdriften i välfärden, sjukförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen, tandvården och omsorgstjänsterna – arbetats fram. En ordentlig analys och ett åtgärdsprogram rörande pensionerna och pensionssystemet har också presenterats. En del av LOs åtgärdsförslag har eller är på väg att genomföras. Men fortfarande finns en hel del kvar att göra.

Vid sidan av socialförsäkringarna är välfärdstjänsterna en central del av den generella välfärden. Styrelsen anser att vård och omsorg ska fördelas efter behov och inte efter betalningsförmåga. Att det, genom privata försäkringar och tilläggslösningar, skapats så kallade gräddfiler i välfärden – där resursstarka personer kan köpa sig förbi köer och snabbare få hjälp och stöd – är ett allvarligt hot mot hela välfärdsstatens legitimitet.

De senaste årtiondena har trycket på anhöriga att ta över ansvaret för den vård och omsorg som tidigare varit ett självklart offentligt åtagande ökat. Det handlar framförallt om

utvecklingen inom äldreomsorgen, där möjligheterna att köpa privata tjänster för att kompensera för stramare begränsningar inom hemtjänsten underlättar för dem som har råd, medan äldre utan den möjligheten får förlita sig på hjälp från anhöriga. En sådan informalisering av vård- och omsorgsarbetet slår hårt mot framförallt arbetarklassens kvinnor och underminerar i förlängningen såväl jämställdheten som tillväxtförutsättningarna. Genom att satsa på en offentligt finansierad barn- och äldreomsorg skapas förbättrade möjligheter för kvinnor oavsett socioekonomisk bakgrund och ursprung att delta i förvärvsarbete.

En familjepolitik som gör det möjligt för både kvinnor och män att förvärvsarbeta stärker samhällsekonomin och minskar barnfattigdom och sociala skillnader ur ett klass- och könsmaktsperspektiv. Föräldraförsäkringens utformning får inte bidra till inlåsnings- eller obetalt arbete eller långa perioder av deltidarbete för kvinnor. För att ytterligare stärka en jämställd arbetslinje krävs offensiva satsningar på barnomsorg även på obekvämt arbetstid, och en föräldraförsäkring som fördelas jämnare mellan föräldrarna.

I dag finns en livaktig diskussion om hur välfärdstjänsterna ska finansieras och i vems regi de ska utföras. Utvecklingen mot fler privata aktörer inom välfärdssektorn påbörjades redan under 1990-talet, men har den under borgerliga regeringsperioden accentuerats. Det uttalade syftet är att öka valfriheten och konkurrensen för att effektivisera resursanvändningen. Så har det långt ifrån blivit.

Avigsidorna med marknadstänkandet, inom både privat och offentlig välfärdsproduktion, är uppenbara när det gäller såväl kvalitetsbrister som ökade samhällsekonomiska kostnader. Marknadiseringen inom vården, skolan och omsorgen har också bidragit till en ökad social segregation, ökad press på personalen och en mer ojämlig tillgång till välfärdstjänsterna.

LO har under mandatperioden tagit fram en rad förslag för att stärka välfärden. Det handlar bland annat om ett vinstbegränsningsförslag, som är ett tydligt steg på vägen mot att etablera en "non-profitprincip" i välfärdssektorn. Huvudprincipen är att det som avsetts till välfärden också ska gå dit. Styrelsens vinstbegränsningsförslag lämnar även utrymme till en smidig anpassning utifrån skilda regionala och lokala förhållanden och förutsättningar.

LOs åtgärdsprogram innebär därutöver ökade resurser till välfärdstjänsterna, att bemanningen per brukare ökar, att transparensen förbättras och att kvaliteten säkerställs. Regeringen har tillsatt en offentlig utredning i syfte att lösa problemen med vinstdriften i välfärden. LO deltar i detta arbete och för aktivt i olika sammanhang fram förslag och bildar opinion för att stärka välfärdstjänsterna och stoppa vinstdriften i välfärden.

Dagens och framtidens välfärdspolitiska verktyg måste självklart se annorlunda ut än gårdagens. Det handlar bland annat om att stödinsatserna och tjänsterna, inom ramen för den generella välfärdspolitiken, måste göras mer kunskapsintensiva och tydligare anpassas till individens behov och den föränderliga arbetsmarknadens dynamik. Alla insatser på välfärdens område kan heller inte göras omedelbart och utan hänsynstagande till de offentliga finanserna. Självklart måste avvägningar och prioriteringar mellan olika välfärdssatsningar göras, så att inte samhällsekonomi och tillväxtförutsättningar försämras.

Samtidigt stärker jämlikhetskapande välfärdsinvesteringar inte bara var och ens försörjningsförmåga utan också samhällets konkurrenskraft och omställningsförmåga. Satsningar på ökad trygghet, utbildning, omställningsstöd och folkhälsa skapar även förutsättningar att klara av de framtidsutmaningar som ligger i en åldrande befolkning, ökad migration och globalisering av ekonomin.

Ska Sverige klara av de samhällsekonomiska utmaningarna måste vi bättre ta tillvara på den arbetsvilja och den variation av funktions- och arbetsförmågor som befolkningen faktiskt besitter. Detta sker bäst genom en generell och jämlikhetskapande välfärdspolitik.

Välfärden

Motionerna 18.1–18.2

18.1

Ersättning måste höjas i trafikmål

Industrifacket Metall avd 4 Södra Västerbotten

I samband med trafikolyckor törs inte våra medlemmar driva frågan till tingsrätten, en process som kan kosta flera hundratusen kronor vid en förlust.

Vi har haft, som vi bedömer det, medlemmar som förlorat flera miljoner i inkomstförlust på grund av att man inte haft ekonomi att tvista och riskera en förlust. Försäkringsbolagen är väl medvetna om detta och kompetensen i Trafikskadenämnden är begränsad när det gäller det medicinska. Detta innebär att de experter som försäkringsbolagen anlitar väldigt ofta får sin vilja igenom.

1988 togs rättshjälpen bort vid skadereglering. Försäkringsbolagen lovade därefter att ersätta den skadade för ombudskostnaderna. Försäkringsinspektionen (nuvarande Finansinspektionen) och Domstolsverket fick ett uppföljningsuppdrag. Domstolsverket vet själva inget om detta och Finansinspektionen har meddelat att de inte har resurser till en sådan uppföljning.

Vid tvist i domstol efter avslutad reglering fick man fram till 1997 rättshjälp under förutsättning att man inte tjänade för mycket. 1997 togs rättshjälpen bort och den ersattes med rättsskyddet i hemförsäkring eller fordonsförsäkring. Rättsskyddet är därmed begränsat beloppsmässigt till nackdel för den skadade. Den som ger sig in i en tvist riskerar att hamna i en skuldfälla vilket försäkringsbolagen högst sannolikt är införstådda med.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att det görs en uppföljning av vilka framtida behov av rättshjälp som behövs vid skadereglering i trafikmål.

Utlåtande motion 18.1

18.1

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att det görs en uppföljning av vilka framtida behov av rättshjälp som behövs vid skadereglering i trafikmål.

Motionären anser att när rättshjälpen för trafikskadade togs bort 1988 törs inte medlemmar driva rätten om skadestandsfrågan till tingsrätt då en process kan kosta flera hundra tusen kronor. Det skiljer också i hur mycket hjälp den skadade kan få. Den skadade kan då förlora flera miljoner i inkomstförluster.

Vid borttagandet av rättshjälpen lovade trafikförsäkringsbolagen att själva stå för den skadades kostnader för juridiskt ombud. Detta åtagande är frivilligt och som motionären beskriver, hur mycket hjälp den skadade kan få skiljer sig åt mellan trafikförsäkringsbolagen. Om skadelidande inte är överens med trafikförsäkringsbolaget i ersättningsfrågan för personskadan kan hen begära att få sin skada prövad av Trafikskadenämnden (TSN). Denna nämnd är rådgivande, opartisk och kostnadsfri. Vissa skador är obligatoriska för trafikförsäkringsbolagen att skicka till TSN, exempelvis skador med invaliditet över 10 procent, om din inkomstförlust är minst ett halvt prisbasbelopp per år skadeåret (2016 är prisbasbeloppet 44 300 kronor), förlust av underhåll efter avliden eller vid omprovning av skada. Det går även att få sin sak prövad i skador som inte är obligatoriska och det räcker med att hen som skadelidande inte accepterar bolagets förslag på ersättning med mera. Den som skadats i trafiken av ett motorfordon har alltid rätt att få sitt ärende prövat i TSN. Uppgiften är att se till att den som skadats får en så skälig och enhetlig ersättning som möjligt för sina personskador.

TSN tillkom 1936 efter att regeringen beslutat att de försäkringsbolag som reglerar trafikskador skulle låta en skaderegleringsnämnd bedöma och beräkna vissa ersättningsfrågor.

LOs styrelse anser det viktigt att de personer som skadas i trafiken har en möjlighet att få sin sak prövad av oberoende part. Med den ordning som finns i dag anser LOs styrelse att det inte finns anledning att utreda framtidens behov av rättshjälp i trafikmål.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motion 18.1 besvarad.

18.2

Nej till sexuellt våld, ja till samtycke!

Handelsanställdas förbund avd 20 Stockholm

Sverige var en gång i tiden en ledsagare och ett föredöme för andra länder i frågan om ett jämställt samhälle. Vi var det, tyvärr är det inte längre något vi kan stoltsera med. Tvärtom har utvecklingen gått ett steg bakåt – i skolan, i arbetslivet och i samhället i stort. Det yttersta uttrycket för det ojämslällda samhället och förtrycket mot kvinnan är kränknngen av den egna kroppen. Rätten till att få äga och bestämma över sin egen kropp är och ska vara en grundläggande fundamental rättighet för alla. Aldrig tidigare har så många våldtäkter och sexuella övergrepp utförts som i Sverige i dag. Siffran ökar ständigt, och mörkertalet är stort. Endast en bråkdel anmäls och ännu färre leder till åtal och/eller fällande dom. Under 2015 beräknas antalet att överstiga 40 000(!), vilket motsvarar cirka ett övergrepp var 15e minut. Något måste göras!

Sambandet till arbetsmarknaden är även tydligt, det tredje vanligaste stället för ett övergrepp är arbetsplatsen. Samtidigt som LOs jämställdhetsbarometer 2015 visar att cirka 10 procent av alla kvinnliga anställda har utsatts för sexuella trakasserier, vanligast är det i service- och välfärdssektorerna.

Det är vår fulla övertygelse att det med rätt medel går att göra något åt den verklighet vi lever i i dag. Med ett införande av en pragmatisk lagstiftning som innebär att samtycke är utgångspunkten för alla sexuella relationer och aktiviteter kan attityden i samhället förändras. Syftet är inte att få fler dömda, syftet är att färre pojkar och män ska bli våldtäktsmän och att färre övergrepp utförs. Samma princip som när aga-lagstiftningen infördes 1979. Syftet var inte att få fler dömda för våld mot barn, utan att våld skulle sluta användas mot barn i uppfostrande syfte – vilket i dagens Sverige ses som en självklarhet.

En samtyckeslagstiftning är högst nödvändig för att ändra attityden för kvinnor och deras självklara egenbestämmande över sin egen kropp. Men vi kan inte göra det utan en lagändring, nuvarande lagstiftning är alltför bristande. Därför ser vi att det är absolut nödvändigt att LO driver detta med kraft.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO tar ställning och verkar för införande av en samtyckeslagstiftning.

Utlåtande motion 18.2

18.2

att LO tar ställning och verkar för införande av en samtyckeslagstiftning.

Motion 18.2 behandlar det samhällsproblem som mäns sexuella våld och övergrepp och brist på respekt för kvinnors kroppsliga integritet innebär. Problemet är allvarligt, i vilken grad det än handlar om och oavsett om det sker i den privata sfären, på arbetsplatsen eller i det offentliga rummet. Till och med bara hotet om

sexuella övergrepp och överträdelse av ens sexuella och personliga integritet kringskär på ett handfast sätt kvinnors handlingsutrymme i vardag, fritid och arbetsliv.

I LOs definition av facklig feminism ingår att ta ställning mot och motverka sexuellt våld och trakasserier. Syftet är i första hand att synliggöra och motverka de former av sexuella övergrepp som sker i arbetslivet eller som på ett direkt sätt påverkar kvinnors möjligheter att förvärvsarbeta under goda villkor. LO har som motionären tar upp gjort en studie av sexuella trakasserier i arbetslivet som visar att kvinnor i LO-yrken är utsatta i högre grad än andra, när det handlar om trakasserier från andra än chef eller kollegor.

I fråga om sexuella trakasserier och överträdelser på arbetsplatsen är det arbetsgivaren som ansvarar för att förebygga och hantera förekomsten av dessa som en del av arbetsmiljölagen. Facket ska arbeta genom att uppmärksamma och uppmana arbetsgivaren att ta problemet på allvar, samverka kring att förebygga sexuella trakasserier samt att stötta och driva medlemmars talan. Händelser som skulle kategoriseras som våldtäkt och beröras av en samtyckeslagstiftning skulle falla under brottsbalken och sexualbrottslagstiftningen och ligga utanför en facklig räckvidd.

Diskussionen om en samtyckeslagstiftning har återkommit under flera perioder. Invändningen mot dagens sexualbrottslagstiftning är att fokus vid våldtäktsrättegångar ofta kommer att handla om att bevisa att den åtalade haft uppsåt att våldta och att det varit tydligt att handlingen skett mot målsägandes vilja. Med andra ord, den våldtagna måste bevisa att hon sagt nej på ett sådant sätt som inte kan missförstås. Tanken är att en samtyckeslagstiftning skulle bidra till att vända på frågeställningen och förmå rättsväsendet att ställa frågan huruvida den åtalade kan hävda att målsägande gett sitt medtycke till samlag eller sexuell samvaro.

Frågan om utformning och införande av en samtyckeslagstiftning i sexualbrottslagstiftningen har utretts tidigare 2010 och i en pågående parlamentarisk utredning som ska presentera sina förslag under vårvintern 2016. 2010 års utredning ansåg inte att det borde föreligga en ren samtyckeslagstiftning, det vill säga en reglering där bristande samtycke är det enda och uteslutande brottsrekvisitet. Utredarna föreslog att lagstiftningens struktur skulle behållas, men regleringen kompletteras för att fånga upp fler typer av situationer. 2014 års sexualbrottskommitté fick i uppdrag att se över om det behövs en samtyckesbaserad reglering för våldtäkt.

Kritiker menar att en samtyckeslagstiftning inte kommer att ha en reell effekt eller leda till att fler förövare döms. Dessutom anser man att det finns en risk för ett ökat fokus på offret, samtidigt som det kommer att vara svårt att definiera vad som ska skilja ett giltigt samtycke från ett ogiltigt.

Förespråkare för en samtyckesreglering anser att en ny typ av reglering i våldtäktsfall behövs för att sända signalen från lagstiftaren att sexuella kränkningar av andra människor inte accepteras. En samtyckesreglering innebär inte en omvänd bevisbörda, det vill säga att den åtalade ska bevisa sin oskuld. Bevisbördan kommer även med en samtyckeslagstiftning att ligga på åklagarens ansvar.

LOs styrelse anser, att med utgångspunkt i att lagen kan sända ett signalvärde som kan påverka synen på sexualbrott hos såväl allmänhet, som polis och rättsväsende, att det vore en fördel med en samtyckesregel i sexualbrottslagstiftningen. Däremot ligger frågan utanför de områden med påverkan på arbetsmarknad och arbetsliv där LO som facklig samorganisation aktivt ska agera för att påverka.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar att anse motion 18.2 besvarad.

18.1 Socialförsäkringssystemet

Motionerna 18.3–18.9

18.3

Säkerställ den sociala lönedelen

Industrifacket Metall avd 2 Norrbotten

I förhandlingar har vi valt att öka vår gemensamma trygghet, genom att avstå löneökningstrymme till förmån för en ökad social lön, vars ändamål är att trygga löntagarnas behov vid sjukdom, ålderdom, arbetslöshet, arbetsskada och föräldraskap.

De senaste åren, under Alliansens politiska ledning, har vi sett en minskning av löntagarnas sociala lönedel, som har sänkts från 28,02 procent (2007) till 21,67 procent (2015). Det är en förändring med hela 6,35 procent. Denna minskning har möjliggjorts av begränsningar i försäkringarna, vilket lett till stora överskott som sedan förts över till den allmänna löneavgiften, som använts till allmänt budgetförstärkande syften.

Enligt SCB-statistik på den totala lönesumman uppgick denna till 1 520 miljarder (2014) och värdet på dessa 6,35 procent är i kronor 96,5 miljarder på årlig basis. Alliansen har under sina år i regeringsställning gjort så stora skattelättnader att dessa medel – löntagarnas sociala lön – kommer bli svåra att återställa för att användas till de ändamål det ursprungligen var tänkt till.

När nu förändringar i arbetslöshetsförsäkringen genomförts, med höjda nivåer i ersättningen, kostnader som prognosticeras öka i sjukförsäkring, föräldraförsäkring, arbetsskadeförsäkring kommer att kräva förstärkta finanser. Ska då löntagarna återigen finansiera detta?

Vi måste se till att ha en stabilitet i våra arbetsgivaravgifter, där frågan om hur våra överskott ska hanteras på ett långsiktigt stabilt sätt, där vi oberoende av regering kan vara säkra på att löntagarnas sociala lön används till rätt ändamål.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att löntagarnas representanter får vetorätt i frågan om att använda deras sociala lön till allmänt budgetförstärkande medel samt att säkerställa att arbetsgivaravgifterna används till de ändamål de var avsedda för.

Utlåtande motion 18.3

18.3

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att löntagarnas representanter får vetorätt i frågan om att använda deras sociala lön till allmänt budgetförstärkande medel samt
att säkerställa att arbetsgivaravgifterna används till de ändamål de var avsedda för.

Motionären tar upp frågan om att skapa så kallade ”raka rör” mellan de olika sociala avgifterna och respektive socialförsäkringssystem samt att införa en facklig vetorätt över hur de sociala avgifterna används.

Styrelsen anser inledningsvis att det finns anledning att understryka att socialförsäkringssystemen varken är eller bör utvecklas till bidragssystem. I dessa system ska socialförsäkringsmässiga principer råda. Det innebär bland annat att huvudprincipen bör vara att det som avsätts till systemen, via de olika sociala avgifterna, ska gå till utgifter inom respektive socialförsäkrings ram.

Detta tål att påpekas inte minst för att avsätta medel avsedda för sjukförsäkringen, i synnerhet mellan åren 2003 och 2010, genererat betydande ”överskott”. En högre sjukförsäkringsavgift än det som behövts för att täcka utgifterna inom ramen för sjukförsäkringen togs då in. Orsaken var sjunkande sjuktal på grund av framförallt politiska beslut som försämrade försäkringsvillkoren. ”Överskottet” användes sedan systematiskt till att finansiera olika typer av skattesänkningar. Denna borgerliga politik har lett till att sjukförsäkringssystemets utjämnande verkan (utifrån såväl klass- som könsperspektivet) minskat, vilket ytterligare accentuerat utvecklingen mot ökad ojämlikhet. Även legitimiteten till välfärdsstaten har påverkats negativt. Detta är en politik som LO varit och är kritisk till. Men att gå så långt som motionären kräver, det vill säga införa en facklig vetorätt över hur de sociala avgifterna används, är varken önskvärt eller realistiskt.

De olika socialförsäkringssystemen skiljer sig åt i konstruktion och uppbyggnad utifrån vilka uppgifter de ska lösa, exempelvis finns det viktiga skillnader mellan pensionssystemet och sjukförsäkringen. När det gäller sjukförsäkringen anser styrelsen att det är viktigt att kunna använda statsbudgeten som något av en ”buffertfond”, för att exempelvis parera utgiftssvängningar över tid på grund av förändringar av sjuk- och ohälsotalen. Skälet till detta är bland annat att inte att skapa så ”raka rör” att en rimlig flexibilitet omöjliggörs. Det är heller inte acceptabelt att rätten till ersättning från sjukförsäkringen görs beroende av eller kopplas till nivåerna på sjuk- och ohälsotalen. Styrelsen bedömer att denna principiella hållning sammantaget ger förutsättningar för en förutsägbar försäkring och en bred riskspridning över hela medborgarkollektivet, vilket borgar för stabilitet och legitimitet.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att avslå motion 18.3.

18.4

Individuell föräldraförsäkring

Handelsanställdas förbund avd 4 Kristianstad

I dagens samhälle ser vi hur kvinnor blir orättvist behandlade på många olika sätt. Det handlar bland annat om lägre löner, sämre förutsättningar att bygga karriär och ofrivilligt deltidsarbete. LO som en jämställd organisation bör verka för en individuell föräldraförsäkring eftersom det skulle vara ett stort steg framåt för jämställdheten på arbetsmarknaden, då män i regel tar ut en femtedel av föräldrapenningen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för en individuell föräldraförsäkring och se detta som en prioriterad fråga.

18.5

Individualisera föräldraförsäkringen

Hotell- och restaurangfacket avd 02 Stockholm–Gotland

Jämställdhet får vi vänta länge på verkar det som, särskilt som det gång på gång visar sig att kvinnor i Sverige står för en stor majoritet av allt uttag ur föräldraförsäkringen. För en organisation som påstår sig ha en feministisk grundsyn borde det vara självklart att se att det inte räcker med att kvotera vissa mindre delar i föräldraförsäkringen. Det är i allra högsta grad en central fråga att verka för att föräldraförsäkringen individualiseras.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att föräldraförsäkringen individualiseras.

18.6

Lika lön oavsett kön! Eller ...?

Handelsanställdas förbund avd 36 Uppsala

Trots att det svenska samhället i många avseenden kan anses vara ett föredöme jämfört med många andra länder så är det tyvärr ett odiskutabelt faktum att kvinnors löner generellt sett är lägre än mäns. Denna orättvisa följer med genom hela livet då även kvinnors pensioner är lägre än mäns. Detta beror inte bara på att fler kvinnor än män jobbar ofrivilligt deltid under flera år av sitt liv.

Sammantaget är det många åtgärder som behövs för att inom rimlig tid radera skillnaderna mellan kvinnors och mäns löner. Forskning visar att det finns ett samband mellan kvinnors låga löner och deras höga uttag av föräldraledighet och VAB-dagar. Det är dags att LO tar strid mot den djupa orättvisa som de låga kvinnolönerna innebär genom att aktivt arbeta för ett mer jämställt uttag av föräldraledighetsdagar och VAB-dagar. En förbättring av föräldraförsäkringen så att ersättningsnivån höjs och inkomsttakerna också höjs är ett sätt. Ett annat sätt är en individualisering av föräldraförsäkringen. Ett barn har två föräldrar och båda är lika viktiga! Genom att individualisera föräldraförsäkringen blir det än mer klart och tydligt.

Många män behöver tyvärr det stödet inte bara när de ska "förhandla" med sina arbetsgi-

vare om föräldraledighet utan även när de ska "förhandla" med sin partner. Sjukförsäkringen tillåter inte att dagar överläts till livskamraten och det är egentligen lika självklart som det borde vara att föräldraledighetsdagar inte borde kunna överlätas.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO med kraft ska verka för att regering och riksdag höjer ersättningsnivån och taket i föräldraförsäkringen samt

att LO med kraft ska verka för att regering och riksdag genomför en individualisering av föräldraförsäkringen.

18.7

Föräldraförsäkring

Handelsanställdas förbund avd 20 Stockholm

Vi ser i dag att det är ett extremt ojämnt uttag av föräldraledigheten mellan kvinnor och män. Kvinnor tar ut hela 75 procent av den, vilket innebär ett flertal försämringar för kvinnans ställning på arbetsmarknaden.

Vi som facklig organisation behöver vara framträdande i alla samhällspolitiska forum, för att driva frågor som ger våra medlemmar mer tid, makt och inkomst. Vi behöver våga tänka utanför boxen och se var debatten bör ligga. Vi vill därför vara framträdande i rollen som samhällspolitisk aktör för att individualisera föräldraförsäkringen. Detta räcker däremot inte. Vi vill självklart också förbättra försäkringen så att alla oavsett tidigare inkomst ska kunna leva ett drägligt liv med sin familj, men samtidigt ha kvar en stark position på arbetsmarknaden.

Vi vill väl ha mer tid med våra familjer och även då ha en dräglig inkomst att leva på?

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för en individualiserad föräldraförsäkring samt

att LO ska verka för en utvidgad och förbättrad föräldraförsäkring.

18.8

Strävan mot en jämlikare föräldraförsäkring

Handelsanställdas förbund avd 4 Kristianstad

I nuläget är föräldraförsäkringen utformad så att den förälder som tjänar minst är hemma mest, på grund av de ekonomiska effekterna. Vi vill jobba mot en mer jämlik framtid. Därför bör 80 procent av de som tar ut föräldraförsäkringen få 80 procent av sin ordinarie lön. Detta skulle främja att fler skulle välja att vara föräldralediga.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska jobba för att 80 procent av de som utnyttjar föräldraförsäkringen ska få ut 80 procent av ordinarie lön.

18.9

Föräldraledighet

Fastighetsanställdas Förbund avd Lidköping

Enligt föräldraledighetslagen § 10 har man endast rätt till tre ledighetsperioder per år, men vad en period innebär står det inget om. Många arbetsgivare tolkar reglerna som att när man tar ut del av dag eller endast en dag så räknas det som en period. Detta missgynnar främst ensamstående föräldrar och kvinnor!

Vi anser att det måste vara möjligt att kunna ta ut flera kortare perioder eftersom både förskola, skola och fritids har flera dagar per termin då de har vidareutbildning. Det ska även vara möjligt att följa med på utvecklingssamtal utan att behöva ta tjänstledigt eller ta ut semester.

Föräldraledighetsperioderna måste vara ämnade för att föräldrar ska kunna vara med sina barn en längre sammanhängande tid för att komma varandra närmare och knyta banden bättre!

Vi föreslår att kongressen beslutar

att en ledighetsperiod är minst en kalendermånad och att det ska utökas till fem perioder i föräldraledighetslagen.

Utlåtande motionerna 18.4–18.9 samt 17.37 andra att-satsen

18.4

att LO ska verka för en individuell föräldraförsäkring och se detta som en prioriterad fråga.

18.5

att LO verkar för att föräldraförsäkringen individualiseras.

18.6

att LO med kraft ska verka för att regering och riksdag höjer ersättningsnivån och taket i föräldraförsäkringen samt

att LO med kraft ska verka för att regering och riksdag genomför en individualisering av föräldraförsäkringen.

18.7

att LO ska verka för en individualiserad föräldraförsäkring samt

att LO ska verka för en utvidgad och förbättrad föräldraförsäkring.

18.8

att LO ska jobba för att 80 procent av de som utnyttjar föräldraförsäkringen ska få ut 80 procent av ordinarie lön.

18.9

att en ledighetsperiod är minst en kalendermånad och att det ska utökas till fem perioder i föräldraledighetslagen.

17.37 andra att-satsen

att LO under kongressperioden ska verka för att förändra så att uttag av ersättning för vård av barn blir enklare och att ersättningen ska motsvara den verkliga tid man förlorar.

Motionerna 18.4 till 18.9 samt motion 17.37 andra att-satsen behandlar alla behoven av att på olika sätt reformera föräldraförsäkringen. Motionerna 18.4 till 18.7 yrkar på att föräldraförsäkringen ska individualiseras. Motionerna 18.6 och 18.8 yrkar vidare på att ersättningsnivåerna ska höjas. Motion 18.9 yrkar på att definitionen av vad som räknas som en ledighetsperiod bör regleras tydligare och motion 17.37 andra att-satsen att ersättningsreglerna för tillfällig föräldrapenning bör förändras så att timanställda inte missgynnas.

Föräldraförsäkringens utformning är av central betydelse för kvinnors och mäns villkor på arbetsmarknaden och för kvinnors möjlighet att vara ekonomiskt självförsörjande livet ut. Föräldraförsäkringen är, liksom andra socialförsäkringar, uppbyggd kring principen om inkomstbortfallsersättning knuten till den enskilda individen. I och med att försäkringen är kopplad till individen och inte till hushållet har den inneburit starka drivkrafter för både kvinnor och män att etablera sig på arbetsmarknaden innan de skaffar barn. Jämfört med andra typer av välfärdssystem där de sociala ersättningssystemen vid barnafödelse antingen är knutet till hushållet, ges i form av en mycket låg basersättning eller inte existerar alls, så är det tydligt att den

svenska familjepolitiken bidragit till att mödrar med såväl kort som lång utbildning finns på arbetsmarknaden, samtidigt som nativiteten är hög. Den svenska föräldraförsäkringen i kombination med en utbyggd offentligt subventionerad barnomsorg har gjort det förhållandevis enkelt att kombinera förvärvsarbete med att bilda familj.

Föräldraförsäkringen består i dag av 480 dagar, 390 dagar som ersätts på sjukpenninggrundande nivå och 90 dagar på så kallad lägstanivå à 180 kronor per dag. I dag ligger taket i föräldraförsäkringen på tio prisbasbelopp, jämfört med 7,5 prisbasbelopp i sjukförsäkringen. Försäkringen kan användas fram till det att barnet fyller 12 år, men 80 procent av dagarna måste användas under barnets fyra första år.

Försäkringen är redan i dag individualiserad och har varit det sedan den infördes 1974 även om den då endast var 180 dagar lång. Hälften av dagarna tillfaller respektive vårdnadshavare. Däremot finns det möjlighet för en vårdnadshavare att överföra alla utom 90 av sina ersättningsdagar till den andra vårdnadshavaren. Vid sidan av föräldraförsäkringen regleras föräldrars möjlighet att vara tjänstlediga för att ta hand om sina barn i föräldraledighetslagen.

Trots att föräldraförsäkringen går att dela jämställt tar kvinnor ut den stora majoriteten av föräldrapeningdagarna och den tillfälliga föräldrapenningen. Fördelningen av betalt och obetalt arbete återskapar och konserverar könsmönster. Det tenderar därför fortfarande att ses som ”naturligt” att män i högre grad tar ansvar för det avlönade arbetet och kvinnor för det obetalda omsorgs- och hushållsarbetet i hemmet. Utvecklingen mot ett mer jämställt arbetsliv går långsamt.

Med ett mer jämställt uttag av föräldraledighet och tillfällig föräldrapenningar (vab-dagar) skulle företag och organisationer sannolikt se det som rationellt att till exempel erbjuda både kvinnor och män heltid i större utsträckning. Det skulle också innebära att kvinnor inte missgynnas i arbetslivet på det sätt som kan ske i dag. Med bakgrund i kvinnors långa föräldraledigheter kan arbetsgivare uppfatta det som rationellt att premiera manliga anställda eftersom förväntningen är att de i lägre utsträckning än kvinnor kommer att vara frånvarande på grund av föräldraledighet och vård av barn. Som LO visat i rapporten Sveriges jämställdhetsbarometer – Tid, makt och pengar är kvinnors barnafödande och föräldraledighet också knutet till långa perioder av deltidarbete, i vissa fall i flera decennier.

Försäkringen har kontinuerligt förlängts och byggts ut med olika typer av ersättningsnivåer. Dagens regelverk är generöst i antal ersättningsdagar och ger stor möjlighet att använda försäkringen på ett flexibelt sätt, både vad gäller exempelvis att förlänga ledigheten utan att använda ersättningsdagar och möjlighet att ta ut ledighet som del av dag. Dessutom innehåller försäkringen en så kallad snabbhetspremie som innebär att kvinnor som blir gravida inom en viss period efter sin senaste graviditet får behålla sin ursprungliga nivå på den sjukpenninggrundande inkomsten oavsett sysselsättningsgrad eller om de är hemma på heltid.

Konsekvensen av de generösa och flexibla ledighetsreglerna är dels att trots att tanken är att försäkringens tillfaller vårdnadshavarna med hälften var, är det kvinnor som blir borta från arbetslivet under mycket långa perioder med de negativa effekter det har på jämställdheten. Dels skapar reglerna en krånglig och svårhanterlig försäkring för såväl föräldrar som arbetsgivare. Dessutom finns det tydliga klassaspekter i användningen av försäkringen. De grupper av föräldrar som är beroende av den rätt till ledighet som ersättningsdagarna ger, även senare under barnens uppväxt, är oftare tvungna att använda samtliga dagar under de första åren, medan grupper av föräldrar som har högre inkomst och större inflytande över sina arbetstider kan spara dagar under långa perioder. Föräldraförsäkringens negativa effekter slår med andra ord även mot jämlikheten.

LO har länge engagerat sig i familjepolitiska frågor och föräldraförsäkringens utformning är av central betydelse eftersom den har en direkt effekt på kvinnors sysselsättningsgrad och förvärvsmönster. LO kan inte acceptera en föräldraförsäkring som ger till konsekvens att kvinnor får sämre villkor, löner och karriärmöjligheter än män. Om försäkringen leder till inlåsnings effekter för kvinnor måste den ses över och förändras. Vid LO-kongressen 2004 beslutades att LO skulle driva på för en tredelad försäkring. Vid senare beslut har LOs styrelse beslutat att driva på för ökad individualisering av försäkringen och i 2016 års kongressrapport yrkar LO på att föräldraförsäkringen ska delas lika och att den i ett första steg ska tredelas.

Föräldraförsäkringens utformning var föremål för politiska diskussioner och utredningar i början av 2000-talet, men under drygt tio år har frågan om individualisering och fler reserverade månader inte aktualiserats. Det senaste året har de politiska förslagen och kraven åter väckts. Delegationen för jämställdhet i arbetslivet föreslog våren 2015 att en tredelning av föräldraförsäkringen bör utvärderas och att försäkringen, om effekterna på jämställdheten inte är de som eftersträvas, bör individualiseras enligt en tydlig tidsplan.

LO har under det senaste året drivit på regeringen för att initiera en översyn av föräldraförsäkringen. I början av februari tillsattes Föräldraförsäkringsutredningen med uppdrag att se över reglerna för föräldraförsäkringen och föräldraledighetslagen. Syftet är att minska föräldraförsäkringens negativa effekter på jämställdheten, förenkla regelsystemet, anpassa försäkringen efter ett modernt arbetsliv och att göra försäkringen tillgänglig för fler typer av familjekonstellationer. I uppdraget ligger att analysera konsekvenserna av fler reserverade månader samt en full individualisering av föräldrapenningdagarna. LO kommer att ha nära kontakt med utredningen under processens gång.

LOs styrelse anser att det är viktigt att förstärka den individuella inkomstförsäkringsprincipen i socialförsäkringssystemet. Jämfört med andra socialförsäkringar utgör föräldraförsäkringen ett undantag genom att den till stor del går att dela mellan de försäkrade föräldrarna. Det ger å ena sidan flexibilitet i användningen, å andra sidan har det stora negativa effekter på kvinnors livsinkomster och arbetsmarknadsvillkor.

LOs styrelse anser att föräldraförsäkringen bör delas lika mellan föräldrarna och att den i ett första steg bör tredelas. Givet föräldraförsäkringens redan generösa längd är det inte rimligt att förlänga försäkringen ytterligare. Hela regelverket i föräldraförsäkringen är i stort behov av översyn och reformer för att bli jämställd, jämlik och effektiv. Frågan om effekterna av individualisering måste sättas i relation till andra eventuella förändringar i regelverket, som exempelvis en förkortning av den period då föräldrapenningen kan användas, ett slopande av de lågt ersatta lägstanivådagarna eller förslag som gör det möjligt för fler än två vårdnadshavare att använda sig av försäkringen för gemensamma barn. LO kommer att följa Föräldraförsäkringsutredningens arbete på nära håll och arbeta för att de förslag som läggs understödjer en jämställd och jämlik försörjar-/omsorgsmodell i föräldraförsäkringen.

Motion 18.6 yrkar på att LO ska verka för att ersättningsnivån och taket i föräldraförsäkringen bör höjas. Förslaget om takhöjning brukar oftast ses som en del i en strategi att få fler män att ta ut föräldraledighet. LOs styrelse anser att främst två skäl talar mot en höjning av ersättningstaket i föräldraförsäkringen. För det första att ersättningstaket i försäkringen redan i dag är högre än i andra socialförsäkringar. Därför är det inte prioriterat att lägga ytterligare resurser på att höja taknivån. För det andra visar Försäkringskassan och flera forskningsrapporter att mäns inkomster inte har den avgörande betydelse för deras uttag som ofta antas. Utbildningsnivå är av större betydelse. Dessutom har de flesta anställda med kollektivavtal olika former av föräldralön som kompenserar för inkomstbortfallet. LOs styrelse anser i relation till de förbättringar som behövs göras inom till exempel arbetslöshetsförsäkringen inte heller att det är prioriterat att höja ersättningsnivån från dagens nivå om 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten.

Motion 18.8 yrkande om att 80 procent av de som nyttjar föräldraförsäkringen ska få ut 80 procent av ordinarie lön tolkar LO-styrelsen att gälla inom dagens ersättningstak. En stor del av de anställda kan i dag få ytterligare ersättning genom kollektivavtal. LOs styrelse uppfattar att motionärens yrkande redan i dag är uppfyllt.

Motion 17.37 tar upp problemet med att det är svårt för timanställda att få ut ersättning för vård av barn via den tillfälliga föräldrapenningen motsvarande den arbetstid man verkligen förlorar. Föräldraförsäkringsutredningen har i uppdrag att se över regelverket för både föräldrapenning och den tillfälliga föräldrapenningen, med särskilt fokus på effekterna för föräldrar med osäkra anställningar. LOs styrelse anser att utredningen bör utreda det problem motionären tar upp.

Motion 18.9 yrkar på att ledighetsperioderna i föräldraledighetslagen fastställs till minst en månad och utökas till fem perioder. LOs styrelse anser att det avsevärt skulle minska flexibiliteten i försäkringen. Vad som räknas som en föräldraledighetsperiod är avhängigt föräldrarnas anmälan av ledighet till Försäkringskassan och det skulle motverka försäkringens syfte att fastställa en minsta ledighet. Däremot är detta ett återkommande problem i relation till arbetsgivares bedömning. LOs styrelse anser att frågan bör behandlas inom ramen för Föräldraförsäkringsutredningen, men att det även finns möjlighet att tydliggöra regelverket inom ramen för avtalsförhandlingar om föräldralön.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 18.4, 18.5, 18.6 andra att-satsen, 18.7, 18.8 och 17.37 andra att-satsen besvarade samt **att** avslå motionerna 18.6 första att-satsen och 18.9.

18.2 Sjukförsäkring

Motionerna 18.10–18.15

18.10

Brister och problem i sjukförsäkring och rehabilitering

Industrifacket Metall avd 4 Södra Västerbotten

Stora summor satsas varje år på att rehabilitera sjuka tillbaka till arbete. Exakt hur mycket vet ingen och Sverige är inte ensamt om att som en mogen välfärdsstat tampas med gränsdragning för vad som ska anses som ohälsa och arbetsförmåga.

Läkarna uppger själva att det är svårt att hantera rollen som patienternas behandlande läkare och samtidigt vara intygsutfärdare till Försäkringskassan. Två av tre läkare säger sig ta hänsyn till patientens motivation och vilja att återgå till arbete vid en sjukskrivning. Samtidigt anser 70 procent av läkarna att det är svårt att bedöma i vilken grad patienten kan arbeta, trots sjukdom. Lika många läkare anser det svårt att hantera sjukskrivningsärenden där man tvivlar på patientens bedömning av arbetsförmågan i relation till beskrivna besvär. Läkarna uppger dessutom att de och sjukvården skulle kunna göra mer för att förkorta eller undvika sjukskrivningar, bland annat genom bättre samarbete mellan hälso- och sjukvårdens verksamheter, kortare utredningstider och väntetider.

Försäkringskassans handläggare uppger å sin sida att det är svårt att få in begärda handlingar från läkare. 80 procent av handläggarna tycker det är svårt att hantera ärenden där man upplever att läkaren sjukskrivit enbart utifrån den försäkrades egna uppfattningar om sin sjukdom och arbetsförmåga.

Tankar om förändringar och förbättringar för de sjuka

All rehabilitering bygger på att den sjukskrivne ska återfå förmågan såväl fysiskt som psykiskt. Men det förutsätter att hälso- och sjukvården reorganiserar så att det finns spetskompetens på ett antal områden. Fler hälsocentraler behöver kompetensen multimodal rehabilitering och KBT, kognitiv beteendeterapi.

Företagshälsovårdens kompetens måste stärkas för att klara utmaningarna i framtiden, bland annat med hjälp av arbets- och medicinska kliniker så att sjukskrivna kan återfå arbetsförmågan så snabbt som möjligt.

Den sjukskrivnes besvär måste fastställas så tidigt som möjligt samt att utifrån de medicinska besvären se över vilka möjligheter som finns till återgång i arbetet eller annat arbete. Det krävs utbildning/teori/praktik för återgång till det egna arbetet eller annat arbete. Försäkringskassan ska ha utökade befogenheter att kunna bevilja rehabersättning mer än ett år.

Försäkringskassan ska verkställa att den sjukskrivne får prova förmågan i annat arbete samt att man klarar av detta innan sjukpenning/sjukersättning dras in.

Försäkringskassan befogenheter ska utökas till att kunna initiera medicinsk rehabilitering. Arbetsgivarens ansvar för rehabilitering bör skärpas.

Personer med funktionsnedsättningar och äldre arbetstagare ska ges möjlighet till sjukskrivning på den öppna arbetsmarknaden med ersättning från sjukförsäkringen och vid

behov ges möjligheter till arbetsträning under den tid Försäkringskassan anser det befogat.

Försäkringskassan ska ges möjlighet att bevilja ersättning till arbetsgivare för personer som har nedsatt arbetsförmåga.

Behandlande läkares medicinska underlag bör innehålla en enklare beskrivning av individens arbetsförmåga så inte de sjukas tid går till pappershantering.

Sjukförsäkringen ska bygga på försäkringstanken. Systemet ska ha tydliga regelverk om när ersättning kan lämnas och i vilka situationer ersättning kan ges.

De sociala trygghetssystemen behöver tillföras nya principer. Systemen ska ha samma tolkning av begreppet "arbetsför". De ska också vara överlappande. En myndighet ska inte kunna släppa det ekonomiska ansvaret för en enskild individ innan det är klarlagt vilken annan myndighet som tar över.

Utveckla arbetslinjen så att krav inte enbart ställs på den enskilde. Denna ska också kunna ställa krav på samhället när det gäller goda möjligheter till utbildning, kompetensutveckling och rehabilitering.

Arbetsmarknadens parter har ett ansvar för att upprätthålla arbetslinjen och bör till exempel aktivt medverka till att omställningen fungerar på ett bra sätt och som leder till nya anställningar.

Hälso- och sjukvården samt företagshälsovården reorganiseras så att resurserna används optimalt och tydliggör vem som ska göra vad.

Avslutningsvis, den som i dag står långt ifrån arbetsmarknaden får för lite hjälp. Den främsta orsaken är att Försäkringskassan har bantats och fått för lite anslag från regeringarna och måste därför prioritera dem med kortare sjukfrånvaro och utbetalningarna.

Noteras bör att de som står längst ifrån arbetsmarknaden kostar cirka 1,5 miljoner per person och år. Därför är det viktigt att vi använder resurserna rätt.

**Vi föreslår att kongressen beslutar
att LO ska verka för de förändringar som beskrivs i motionen.**

18.11

Sjukförsäkringen måste ändras

Industrifacket Metall avd 4 Södra Västerbotten

En stor rättsosäkerhet uppstod när riksdagen beslutade om en ny skrivning i sjukförsäkringen 2008, som innebar att sjuka inte längre fick vara sjukskrivna med ersättning. Något som lett till att de sjuka blivit sjukare, vilket forskningen tydligt visar.

Det var inte okunnighet, oförmåga eller ens ovilja att förstå effekterna från högerregeringens sida som ledde fram till ändringarna. Deras motiv var att försämra villkoren och sänka ersättningsnivåerna.

Tillsammans med andra försämringar i socialförsäkringssystemet, framför allt av arbetslöshetsersättningen, så har det skapats ett överskott på 155 miljarder kronor om året, pengar som använts till det så kallade jobbskatteavdraget. Detta genom att helt enkelt steg för steg höja den allmänna löneavgiften till att 2015 vara 10,15 procent av de totalt 31,42 procent. Detta är en ren skatt och pengarna försvinner in i det stora svarta hålet – statsbudgeten.

En ren stöld av arbetares och tjänstemäns pengar. För avgifterna i socialförsäkringssystemet

met, de så kallade arbetsgivaravgifterna, är pengar som landets löntagare avstått från att ta ut i lön för att användas till att skapa trygghet vid sjukdom, arbetslöshet, ålderdom, arbets-skador och vid barnafödande.

Som en följd av de sänkta ersättningsnivåerna har allt fler fackförbund tagit fram till-läggsförsäkringar för att trygga ekonomin för medlemmarna. Något som innebär att de som tecknat dessa försäkringar betalar två gånger. Detta trots att en som tjänar 25 000 kronor i månaden betalar in omkring 8 000 kronor i månaden för sin socialförsäkring, för att få sin trygghet vid bland annat sjukdom, arbetslöshet och ålderdom.

Till de låga ersättningarna ska tilläggas att de sjuka i allt mindre utsträckning får den hjälp de har rätt till för att kunna återgå i arbete. Arbetsgivarna tar alla chanser att undvika sitt rehabiliteringsansvar genom att utnyttja möjligheterna som öppnats, som gör det möjligt att säga upp folk efter 180 dagar, genom att säga att det inte finns passande arbetsuppgifter. Därmed tar man inte ansvar. Försäkringskassan ägnar mer tid och resurser på att överklaga sjukas ersättning i domstolar, än att ägna sig åt rehabilitering tillbaka till arbete. Orsaken är att Försäkringskassans ledning lydigt följer de politiska direktiven och accepterar att deras anslag minskats kraftigt.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att sjukskrivnas ersättning ändras till 80 procent av lönen upp till tio prisbasbelopp,
- att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att Försäkringskassan får ökade resurser till reha-bilitering samt
- att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att pengarna som överförts från socialförsäkrings-systemet återförs.

18.12

En förändrad sjukförsäkring

Industrifacket Metall avd 2 Norrbotten

Tanken i vår välfärd har varit att våra försäkringssystem ska erbjuda ekonomisk trygghet när vi drabbas av sjukdom. Sedan mitten av 1990-talet inleddes en förändring av ersättningsni-vån från i det närmaste 100 procent till i dag 73–79 procent, beroende om man omfattas av kollektivavtalslösningar som exempelvis AGS eller inte.

I undersökningar som gjorts tror en stor andel som tillfrågats att de skulle klara högst ett par månaders sjukskrivning innan de skulle behöva ta av besparingar, låna eller sälja egen-dom eller flytta för att klara sin ekonomiska standard. Fackligt anslutna löntagare har i regel skaffat sig denna form av försäkring i större omfattning än övriga grupper. Uppskattningsvis har 1,6 miljoner av de fackliga centralorganisationernas medlemmar en extra sjukförsäkring. I dag saknar omkring en halv miljon löntagare kollektivavtalad försäkring och kan då förlora mellan 3 000 och 4 000 kronor per månad vid sjukdom. De senaste åtta åren laborerade al-liansregeringen med löntagarnas trygghet i sjukförsäkringen. Genom att införa försämrade villkor och ersättning vid sjukdom kunde de i stället sänka skatten för de mest välmående i samhället.

Den politiska risk som finns i dag är det största hotet mot löntagarnas trygghet i sjukför-

säkringen. Förbättringar av den allmänna sjukförsäkringen, tvinga företagarna att försäkra de anställda, skattelättnader för löntagare och företagare som skaffar privat sjukförsäkring eller fortsätta på den inslagna vägen, är de alternativ som finns.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att en ny modell av sjukförsäkringen införs där parterna får inflytande över försäkringen samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att arbetsgivarna fortsätter betala sjuklön efter 14:e kalenderdagen och rekvirerar i efterhand ersättning från försäkringen.

18.13

Många sjuka medlemmar hamnar i kläm

Kommunalarbetareförbundet avd Stockholms län

Många sjuka medlemmar hamnar i ekonomisk knipa och kommer i kläm vid sjukskrivningar där Försäkringskassan inte anser att medlemmen är så sjuk att den inte kan vara på arbetet och utföra ett arbete. I dessa fall dras ersättningen in från Försäkringskassan.

Arbetsgivaren menar att de inte har något arbete att erbjuda och vill därför gå till uppsägning av personliga skäl. Många går tillbaks och tvingar sig till arbete. Vi har fått en sjuknärvaro.

Arbetsgivaren har inte gjort och fullföljt sitt rehabiliteringsansvar, inte gjort arbetsanpassningar eller försökt att omplacera utifrån Arbetsmiljöverkets regler. Detta är ett problem då arbetsgivaren tar fram egna rehabiliteringsrutiner.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO verkar för att arbetsgivaren ska betala sjuklön om Försäkringskassan inte godtar sjukintyget,

att LO verkar för att arbetsgivaren ska betala sjuklön om Arbetsförmedlingen anser att den sjuke inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande samt

att LO verkar för att arbetsgivaren måste göra rehabilitering, anpassat arbete eller omplacera utifrån Arbetsmiljöverkets regler.

18.14

Sjukpenninggrundande inkomst

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Att den sjukpenninggrundade inkomsten är 80 procent av lön efter den 15:e dagen. Men med ett tak på 709 kronor per dag. Vid arbetslöshet sjunker ersättningen till 486 kronor per dag.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ser över möjligheten för en justering av sjukpenningen vid arbetslöshet.

18.15

Avskaffa karensdagen

Transportarbetareförbundet

Det är i första hand de som har de tyngsta och stressigaste jobben, mest ansträngd privatekonomi, det sämsta hälsotillståndet och den lägsta utbildningen som går till jobbet när de är sjuka.

Sjuknärvaron är en tydlig klassfråga. De grupper som har sämst arbetsmiljö och ofta lägre inkomster är också de som går till jobbet vid sjukdom. Detta är en av många pusselbitar som leder fram till att samhällsklyftorna ökar. Att ekonomiskt straffas för att man drabbats av sjukdom är oanständigt och orättvist.

Karensdagen infördes för att undvika att arbetstagare sjukanmäler sig för att de inte orkar gå till jobbet. Konsekvensen av införandet var att sjukanmälningarna sjönk. Framförallt på grund av att många arbetstagare inte har råd att vara hemma en dag utan sjukersättning.

Följden av att den som är sjuk går till jobbet är att smittan sprids till arbetskamraterna. I många fall innebär detta en större minskning av produktionen för företaget/arbetsgivaren och karensdagen riskerar därmed att vara rent kontraproduktiv.

Dessutom drabbar detta framförallt ensamstående föräldrar samt arbetstagare med en redan svag ställning på arbetsmarknaden.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ges i uppdrag att politiskt verka för att slopa karensdagen i sjukförsäkringssystemet.

Utlåtande motionerna 18.10–18.15 samt 14.68 fjärde att-satsen

18.10

att LO ska verka för de förändringar som beskrivs i motionen.

18.11

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att sjukskrivnas ersättning ändras till 80 procent av lönen upp till 10 prisbasbelopp,

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att Försäkringskassan får ökade resurser till rehabilitering samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att pengarna som överförts från socialförsäkringssystemet återförs.

18.12

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att en ny modell av sjukförsäkringen införs där parterna får inflytande över försäkringen samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att arbetsgivarna fortsätter betala sjuklön efter 14:e kalenderdagen och rekviderar i efterhand ersättning från försäkringen.

18.13

att LO-kongressen beslutar att LO verkar för att arbetsgivaren ska betala sjuklön om Försäkringskassan inte godtar sjukintyget,

att LO-kongressen beslutar att LO verkar för att arbetsgivaren ska betala sjuklön om Arbetsförmedlingen anser att den sjuke inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande samt

att LO-kongressen beslutar att LO verkar för att arbetsgivaren måste göra rehabilitering, anpassat arbete eller omplacera utifrån Arbetsmiljöverkets regler.

18.14

att LO ser över möjligheten för en justering av sjukpenningen vid arbetslöshet.

18.15

att LO ges i uppdrag att politiskt verka för att slopa karensdagen i sjukförsäkringssystemet.

14.68 fjärde att-satsen

att LO ska verka för att en rehabiliteringsförsäkring, som finansieras genom arbetsgivaravgifter, införs i socialförsäkringssystemet.

LO-kongressen 2012 beslutade att tillsätta en välfärdsutredning, som nu är avslutad. LOs styrelse har i juni 2013, på förslag från välfärdsutredningen, ställt sig bakom ett åtgärdsprogram i sjukförsäkringsfrågan, *Framtidens sjukförsäkring – en rimligare försäkring och ett rymligare arbetsliv*. Innehållet i detta program samt i det relativt omfattande remissvaret till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen (SOU 2015:21) bedöms fortfarande i huvudsak vara giltigt.

När någon blir sjuk får detta inte innebära en oro för hur ekonomin ska gå ihop. Den sjuke ska, istället för att stressas ytterligare, få möjlighet att koncentrera sig på återhämtning och tillfrisknande. Styrelsen anser

att sjukförsäkringen även i fortsättningen bör vara en integrerad del av statsbudgeten och att huvudansvaret för försäkringen ska ligga på statsmakten. Det ger förutsättningar för långsiktig stabilitet och riskutjämning över hela medborgarkollektivet – vilket i praktiken innebär en solidarisk omfördelning av resurser mellan kvinnor och män, mellan lågavlönade och högavlönade och mellan olika perioder i våra liv.

I detta sammanhang finns det dock anledning att understryka att sjukförsäkringen är och bör förbli ett socialförsäkringssystem och inte får utvecklas till att allt mer bli ett bidragssystem (se motionerna 18.11 och 18.12). Styrelsen anser att statsmakten därför tydligt måste markera att huvudprincipen ska vara att de sociala avgifterna ska gå till de ändamål de är avsedda för. Styrelsen anser samtidigt att det är viktigt att statsbudgeten ska kunna användas som något av en ”buffertfond” för att över tid parera utgiftssvängningar i båda riktningarna, exempelvis på grund av förändringar i sjuk- och ohälsotalen. Tanken är alltså inte att skapa så ”raka rör” att en rimlig flexibilitet omöjliggörs.

Huvudsaken är att medel avsatta till sjukförsäkringen, så som beskrivs i motionerna 18.11 och 18.12 och som skett framförallt under åren med moderatledd regering, inte systematiskt används för att finansiera avdrags- och skattesänkningar eller utgiftsökningar på andra politikområden. Det är därför viktigt att inskräpa att sjukförsäkringsavgiften motsvarar ett löneutrymme som löntagarna avstått ifrån, för att tillförsäkra sig ett offentligt försäkringsskydd i händelse av sjukdom som nedsätter arbetsförmågan. Samtidigt är frågan om rätten till ersättning från sjukförsäkringen en fråga som rör medborgarrätt och rättssäkerhet, vilket gör att ett tydligt politiskt ansvar måste kunna utkrävas från regering och riksdag.

Styrelsen anser, i likhet med första att-satsen i motion 18.11, att sjukförsäkringen ska ge ett fullgott inkomstskydd. Styrelsen anser att inkomsttaket under denna mandatperiod bör höjas till motsvarande tio prisbasbelopp. Inkomsttaket bör dessutom kopplas till löneutvecklingen i ekonomin. Men styrelsen vill samtidigt vara tydlig med (se motion 18.14) att sjukpenningen vid arbetslöshet inte ska vara högre än arbetslöshetsersättningen.

Motion 18.15 tar upp frågan om karensdagen i sjukförsäkringen. Styrelsen anser, i enlighet med motionären samt beslut vid LO-kongressen 2012 och förslag i det program styrelsen ställt sig bakom, att karensdagen bör avskaffas. Karensdagen slår orättvist mellan olika grupper på arbetsmarknaden. Karensdagen riskerar också att leda till ökad smittspridning och att den som av medicinska skäl borde vara sjukskriven avstår från detta, vilket enligt tillgänglig forskning riskerar att försämra folkhälsan.

Motionerna 18.10, 18.11, 18.12 och 18.13 berör alla, utifrån lite olika perspektiv, huvudsakligen de förändringar i sjukförsäkringen som alliansregeringen drev igenom sommaren 2008 – den så kallade rehabiliteringskedjan. Dessa förändringar innebar i ett flertal avseenden ett gigantiskt systemskifte. Då infördes bland annat absoluta tidsgränser för när och hur den sjukskrivnes arbetsförmåga ska prövas.

Konsekvensen av dessa sjukregler har i många enskilda fall varit förödande och skapat stora mänskliga tragedier, där anhöriga, släkt eller vänner, olika välgörenhetsorganisationer och kommunernas socialkontor tvingats gripa in. Värst drabbade är kvinnor i LO-förbunden med relativt sett låga löner. Det handlar alltså om att, med dagens sjukförsäkringsregler, både skapas det nya och förstärka gamla köns- och klassorättvisor. Ett steg framåt är definitivt avskaffandet av den bortre tidsgränsen. Men mycket mer behöver göras, till exempel måste karensdagen i sjukförsäkringen avskaffas (motion 18.15).

Kravställandet i rehabiliteringskedjan är i dag, som flera motionärer lyfter fram, allt för ensidigt inriktad på den enskilde försäkrade. Motsvarande krav/incitament saknas dock nästan helt och hållet när det gäller de aktörer som verkligen kan se till att den enskilde får tillgång till en individuellt anpassad och kvalitets-säkrad medicinsk och arbetslivsinriktad rehabilitering – det vill säga arbetsgivaren, de ansvariga myndighe-

terna samt sjukvården. Den problembild som växer fram när dagens situation analyseras är mycket bekymmersam. De svenska arbetsgivarna har exempelvis, när situationen i jämförbara länder i Europa analyseras, i dag ett relativt litet ansvar för återgången i arbete.

I motion 18.10 berörs frågan om arbetsförmågeprövning och vilka krav som kan och bör ställas på arbetsgivare, läkare respektive Försäkringskassan för att stärka rättssäkerheten och underlätta återgång i arbete för den som drabbats av nedsatt arbetsförmåga. Tyvärr är motionens att-sats alltför allmänt hållen vilket gör att motionen måste avslås.

Styrelsens anser att det behövs en betydligt mer individanpassad, kvalitetssäkrad och rättssäker arbetsförmågebedömning än den vi har i dag. Det är viktigt att hitta fram till en balanspunkt så att arbetsgivarens ansvar för anpassning och rehabilitering tydliggörs och att selektion på grund av hälsoskäl undviks. Att använda sjuklöneperioden på det sätt som krävs i motionerna 18.12 och 18.13 riskerar dock, så som styrelsen bedömer det, att leda till ökad selektion och att arbetsgivarna i större utsträckning än i dag drar sig för att anställa personer med ohälsohistoria.

I LOs åtgärdsprogram finns en rad andra konkreta förslag på detta område. Att arbetsgivaren vid arbetsanpassning och omplacering måste följa Arbetsmiljöverket regler, så som krävs i motion 18.13, är viktigt. De aktuella regelverken och lagstiftningen bör dessutom ses över och i vissa fall skärpas. I LOs åtgärdsprogram föreslås exempelvis att arbetsgivaren inom en fastställd tidsram ska ha skyldighet att ta fram en individuell rehabiliteringsplan så att återgången i arbete underlättas. Om detta inte sker inom angiven tidsram ska arbetsgivaren åläggas att betala sjuklön tills en sådan rehabiliteringsplan är framtagen.

I motion 14.68, fjärde att-satsen, krävs att LO verkar för att en rehabiliteringsförsäkring, som finansieras genom arbetsgivaravgifter, införs i socialförsäkringssystemet. Styrelsen delar motionärens problembeskrivning, men vill inte låsa fast sig vid en specifik modell, vilket riskerar att begränsa möjligheterna till påverkan i de trepartssamtal som regeringen initierat. Styrelsen vill ändå vara tydlig med att, oavsett vilken modell som väljs, måste statsmakten ta på sig ansvaret att riskgruppsutjämna för dem som är i behov av arbetslivsinriktad rehabilitering eller omställningsstöd. Det innebär att alla medborgare ska garanteras ett likvärdigt stöd utifrån sina individuella förutsättningar och behov. Kvaliteten på insatsen får inte vara beroende av den enskildes riskgrupps-, klass-, köns- sektors- eller yrkestillhörighet.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionerna 18.11 första att-satsen, 18.13 tredje att-satsen och 18.15,

att anse motionerna 18.11 andra och tredje att-satsen och 14.68 fjärde att-satsen besvarade samt

att avslå motionerna 18.10, 18.12, 18.13 första och andra att-satsen samt 18.14.

18.3 Pensioner

Motionerna 18.16–18.22

18.16

Gärna medalj – men först en rimlig pension!

Handelsanställdas förbund avd 36 Uppsala

Nuvarande pensionssystem innebär i praktiken att ju längre de anställda kan arbeta desto högre blir deras pensioner. Det gör att LO-förbundens medlemmar riskerar att missgynnas. Systemet riskerar också att i än högre grad missgynna kvinnor eftersom de alltför ofta och under alltför stor del av sina yrkesliv ofrivilligt tvingas jobba deltid och med sämre lön än män i motsvarande yrken och branscher. Dessutom är det oftare kvinnor som tar större ansvar för barnen när de är små och när de är sjuka.

I dagens slitiga och stressade arbetsliv, där ungefär varannan arbetare av hälsoskäl inte kan jobba till 65-årsdagen, klingar politikernas prat om att vi måste jobba högre upp i åldrarna väldigt falskt och hånfyllt.

Det gamla ATP-systemet innebar att 30 års arbete räckte för ”full beräkningsgrund” och de 15 bästa årens inkomst låg till grund för den slutgiltiga pensionen. I dagens pensionssystem krävs att en person varit bosatt i Sverige i minst 40 år mellan 16 och 64 års ålder för att få full garantipension. Garantipensionen är dock väldigt låg och i princip omöjlig att försörja sig på.

I dag ser vi tecken på att alltfler av våra medlemmar som inte bara varit bosatta i Sverige i 40 år utan även förvärvsarbetat i 40 år, kommer att få en pension som bara är marginellt högre än garantipensionen. Det är fullständigt orimligt att den som varit ofrivilligt deltidsarbetslös under stor del av sitt yrkesliv ska bli en fattigpensionär. Den som bidragit till samhället under 40 år eller mer, borde kunna räkna med en skälig pension som det går att leva på. Så är tyvärr inte fallet i dag!

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO med kraft ska verka för att få politikerna att förändra pensionssystemet så att de som arbetat ett helt yrkesliv kan se fram emot en rimlig pension från det allmänna pensionssystemet.

18.17

Reformera pensionssystemet

Byggnadsarbetareförbundet region Stockholm–Gotland

Det nuvarande pensionssystemet har ett flertal inbyggda brister och har också diskuterats livligt inom fackföreningsrörelsen en lång tid. LO har till exempel tagit fram en längre utredning som tittat på systemet och dess effekter som resulterat i åsikter och rapporter om pensionerna.

Frågan om att skapa ett värdigt pensionssystem som bygger på rättvisa mellan könen, balans mellan inkomster, stabilitet över tid och som kan ges en bred politisk förankring är inte enkel. Därför anser vi att fackföreningsrörelsen måste fortsätta driva frågan om ett pensionssystem som bygger på solidaritet och att vårt gemensamma samhälle kan ge oss trygghet efter arbetslivet. Istället för ett pensionssystem som ytterst gynnar de högavlönade, de som klarat av att inte blivit ledbrutna i arbetslivet, de som inte råkat blivit arbetslösa eller de som inte stannat hemma eller jobbat deltid för att uppfostra barnen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt fortsätter att jobba för ett reformerat pensionssystem som bygger på solidaritet, rättvisa och lika värde.

18.18

Pensioner

Kommunalarbetareförbundet

”Det blev ett platt fall att gå i pension. Jag får 6 000 kronor och lever på ett arv från min mamma” eller ”om jag vore ensam skulle det inte gå”. Det är några citat från de intervjuer som gjordes i samband med Kommunals rapport om Kommunalares pensioner – Pensionen en kvinnofälla. Rapporten grundar sig på 150 000 medlemmar i SKPF, Svenska Kommunalpensionärens riksförbund, och ger en unik bild på vad före detta medlemmar i Kommunal har i inkomst då de gått i pension. Rapporten om SKPFs medlemmar visar bland annat:

- Kvinnor får i genomsnitt 11 500 kronor i månaden i total pension. Motsvarande siffra för män är 15 400 kronor.
- Mer än var tionde kvinna mellan 65–69 år har en total pension på 8 350 kronor per månad eller mindre.
- Sju av tio kvinnor som är över 65 år är beroende av garantipension.

Trots den dystra bilden finns mycket som talar för att denna bild är bättre än verkligheten, då man kan misstänka att det är de lite mer ”etablerade” på arbetsmarknaden som söker sig till SKPF. Dessutom har dessa pensionärer större delen av sin pension utbetald från det gamla ATP-systemet. När de så kallade ”54-orna” går i pension är det första årskullen som får hela sin pension enligt det nya systemet.

Pensionen är en reflektion av ett ojämnt arbetsliv, men Kommunal anser att vi inte kan vänta på ett jämställt arbetsliv innan vi rättar till pensionerna. Vi ser dessutom en utveckling i motsatt riktning med en allt senare etablering i arbetslivet och allt fler visstidsanställningar, vilket också till stor del drabbar kvinnor.

Det nya allmänna pensionssystemet blev inte vad man trodde att det skulle bli när det infördes. Enligt den tidens prognoser skulle det motsvara, eller till och med vara bättre än ATP-systemet.

Folksam har i sina beräkningar visat att den som är född 1955 och tar ut sin pension vid 65 års ålder beräknas få 47 procent av sin slutlön i pension. Den som är född 1970 får 44 procent och den som är född 1995 får 41 procent.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO arbetar fram ett förslag för en reformering av den allmänna pensionen så att färre blir beroende av garantipensionen och att den allmänna pensionsnivån höjs. Förändringar som görs i dag får helt genomslag först om drygt 40 år. Därför måste det finnas med lösningar både för den som i dag är ung på arbetsmarknaden och den som hunnit arbeta ett antal år.

18.19

Ekonomisk trygghet för våra pensionärer

Industrifacket Metall avd 4 Södra Västerbotten

Socialdemokratiska partikongressen 1997 i Sundsvall slog fast att pensionssystemets grundläggande mål alltid varit att motverka fattigdom och ojämlikhet bland äldre. Pensionssystemets karaktär av långsiktigt åtagande gör att det måste präglas av förtroende och hållbarhet. Alla i samhället – såväl unga som gamla – måste kunna lita på pensionssystemets hållbarhet och nivåerna i pensionssystemet skulle ligga på samma nivå som i ATP-systemet.

Det behövs förändringar i ålderspensionen så att fler kommer upp i ATP-systemets nivå om 65 procent.

LO-kongressens beslut 2011 om 20–40-regeln bör införas. Det betalas in cirka 17 miljarder extra varje år enligt riksdagens utredningstjänst som används till annat i statsbudgeten än till pensioner. Pensionsavgiften som betalas in av löntagarna ska gå till pensioner och inget annat.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att pensionsavgiften ska användas till pensioner,
- att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att förstärka inkomsterna till pensionssystemet,
- att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att en konsekvensanalys genomförs av det reformerade pensionssystemet samt
- att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att 20–40-regeln ingår i konsekvensanalysen.

18.20

Inkomsttrygghet vid pension

Industrifacket Metall avd 2 Norrbotten

Prognoserna från flera ekonomer, även från Folksams egen utredning, visar att den allmänna pensionen inte räcker till att trygga en rimlig pension. Allt pekar på en rejält mycket lägre pension än vad grundtanken var när det allmänna pensionssystemet infördes.

Folksams egen undersökning visar att på mindre än tio år har den allmänna pensionen minskat från 61 procent till 51 procent av slutlönen. Pensionssystemet ska hålla under en lång tid, men tyvärr spås det att problemet kan bli ännu allvarigare framöver. Speciellt drabbas den yngre generationen och kvinnorna. Orsakerna kan vara flera, bland annat pekar ekonomerna på att rörlighet på arbetsmarknaden med kortare anställningsformer har ökat, deltider, fortsatt hög arbetslöshet och färre anställda omfattas av kollektivavtal som ger tjänstepension.

Pensionssystemet måste förändras så att pensionen hamnar på den nivå som var tanken från början och som ger en inkomsttrygghet för den enskilde. Grunden måste vara att få ett hållbart pensionssystem som går att lita på. Den enskilde måste känna tillit till pensionssystemet när det är dags att ta ut pension och inte känna sig tvungen att fortsätta arbeta för att kunna ha en hygglig tillvaro.

Vi föreslår att kongressen beslutar

- att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att det allmänna pensionssystemet upprättas så det blir hållbart och ger inkomsttrygghet anpassat till löneutvecklingen.

Utlåtande motionerna 18.16–18.20

18.16

att LO med kraft ska verka för att få politikerna att förändra pensionssystemet så att de som arbetat ett helt yrkesliv kan se fram emot en rimlig pension från det allmänna pensionssystemet.

18.17

att LO aktivt fortsätter att jobba för ett reformerat pensionssystem som bygger på solidaritet, rättvisa och lika värde.

18.18

att LO arbetar fram ett förslag för en reformering av den allmänna pensionen så att färre blir beroende av garantipensionen och att den allmänna pensionsnivån höjs. Förändringar som görs i dag får helt genomslag först om drygt 40 år. Därför måste det finnas med lösningar både för den som i dag är ung på arbetsmarknaden och den som hunnit arbeta ett antal år.

18.19

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att pensionsavgiften ska användas till pensioner,

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att förstärka inkomsterna till pensionssystemet,

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att en konsekvensanalys genomförs av det reformerade pensionssystemet samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att 20–40-regeln ingår i konsekvensanalysen.

18.20

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att det allmänna pensionssystemet upprättas så det blir hållbart och ger inkomsttrygghet anpassat till löneutvecklingen.

Motionärerna ställer på olika sätt krav på förändringar som ska leda till att pensionsnivåerna blir högre. I motionerna 18.16–18.20 ställs krav på ändringar i pensionssystemet och en reformering av den allmänna pensionen för att uppnå detta.

LO-kongressen 2012 fattade beslut om att tillsätta en förbundsgemensam utredning som skulle göra en konsekvensanalys av pensionssystemet och utfallet för LO-förbundens medlemmar. En sådan utredning tillsattes därför 2013 och den lämnade sin slutrapport i mars 2016. En enig LO-styrelse fattade då en rad beslut om nödvändiga förändringar både i pensionssystemet, i arbetslivets villkor samt i övriga socialförsäkrings-system för att förbättra pensionsnivåerna. LOs styrelse vill bland annat att premiepensionssystemet ska avskaffas och att hela avgiften istället ska förstärka inkomstpensionen, vilket skulle innebära att risken för framtida balanseringar minskar. LOs styrelse vill också införa en gaspedal i inkomstpensionen så att det blir möjligt att höja pensionerna extra mycket för det fall att överskotten i pensionssystemet blir större än vad som behövs. LOs styrelse vill också att rätten till övriga socialförsäkringsförmåner förlängs så att det blir möjligt att få ersättning från dessa så länge som rätten att vara kvar i anställningen består. LOs styrelse anser också att det kan behövas ytterligare avsättningar till inkomstpensionen för det fall att övriga åtgärder inte får avsedd effekt. Nu vidtar ett hårt arbete för att se till att de förändringar som behövs får gehör hos Pensionsgruppen och riksdagen.

LO förespråkade i sitt remissvar över det nya pensionssystemet principen att livsinkomsten ska vara pensionsgrundande istället för ett visst antal års inkomster. Utredningen konstaterar att detta fortfarande är giltigt, något som LOs styrelse delar. Skälen är att livsinkomstberäkning stimulerar och understödjer arbete. 15/30-årsreglerna i ATP-systemet gav till resultat att personer med mycket olika livsinkomster kunde få rätt till lika stora pensioner, och omvänt; att personer med lika stora livsinkomster kunde få pensioner som var väsentligt olika stora. Eftersom pensionens storlek bestämdes av de 15 bästa inkomståren mellan 16 och 64 år, var det i pensionshänseende likvärdigt om man förvärvsarbetade de behövliga 30 åren eller i sammanlagt 49 år. Två personer med samma årsinkomster under livet fick samma årliga pension, även om den ene började arbeta vid 16 års ålder och den andra först vid 35, trots att den förste under livet betalade in sammanlagt 63 procent högre pensionsavgifter. LOs styrelse anser därför att kravet på att utreda en ny 20-40-regel ska avslås.

LOs styrelse konstaterar dock att för den som inte orkar arbeta de extra år efter 65 år som krävs för att uppnå den önskvärda pensionsnivån, så blir pensionen väldigt låg. Därför är det viktigt att se till att alla har de bästa förutsättningar att arbeta ihop en bra pension och att kunna skjuta upp sitt pensionsuttag. Här krävs förbättringar i arbetsmiljö och andra arbetsvillkor som exempelvis rätt till heltid och fasta anställningar. För den som ändå inte orkar arbeta de extra år som krävs måste regelverket för sjukersättning förändras, både så att det blir enklare än i dag att få sjukersättning och så att sjukersättningen förlängs till den ålder som man har rätt att vara kvar i arbetslivet (i dag 67 år). Den som beviljas sjukersättning gör små förluster i pensionshänseende och får högre pension eftersom pensionsuttaget kan skjutas upp de erforderliga år som krävs.

De åtgärder som föreslås är både sådana som kan ge effekt på pensionsnivån på kort sikt, exempelvis förbättrade möjligheter att få sjukersättning och en förlängning av rätten till sjukersättning, och sådana som kan ge effekt på pensionsnivån på lång sikt, exempelvis förbättringar i arbetsmiljön. LOs styrelse anser dock att det kan finnas anledning att fundera över om dessa åtgärder är tillräckliga för att uppnå den önskvärda pensionsnivån. LOs styrelse har fattat beslut om långsiktiga mål för 2028 där ett av de långsiktiga målen är att den sammanlagda pensionsnivån ska motsvara 72 procent av slutlönen. Beroende på vilka av de föreslagna åtgärderna utanför pensionssystemet som genomförs och beroende på hur effektiva de är, så anser LOs styrelse att det utöver detta kan komma att krävas en höjning av pensionsavgiften. Beräkningar som LOs pensionsutredning gjort visar att för att uppnå samma effekt på pensionsnivån som två års uppskjutet pensionsuttag efter 65 år innebär, så krävs en höjning av avgiften till inkomstpensionen med 5,5 procent. Detta krävs bara för de fall då inga andra åtgärder vidtas. Om de andra åtgärder som föreslås genomförs och får avsedd effekt, så kommer ingen eller i vart fall inte en sådan kraftig höjning att behövas. Storleken på avgiftshöjningen måste alltså ses i ljuset av andra åtgärder.

I motion 18.19 ställs krav på att hela pensionsavgiften ska gå till pensioner. Pensionsavgiften tas ut på hela inkomsten men pensionsrättigheterna räknas enbart på inkomster upp till taket i inkomstpensionen som är 7,5 inkomstbasbelopp. Det innebär att avgifterna som tas ut på inkomster över taket används till annat än pensionsrättigheter. En del av avgifterna används exempelvis till att finansiera garantipensionen, statens kostnad för pensionsrätter för dem som har sjukersättning och de så kallade barnårsrätterna i pensionssystemet. De som har inkomster över taket, och som inte får några pensionsrätter på dessa, har istället högre avsättningar i tjänstepensionen för att kompensera för detta bortfall. Om hela pensionsavgiften skulle användas till pensionsrätter så betyder det att de delar som i dag finansieras av pensionsavgiften måste finansieras på annat sätt, via skatter. LOs styrelse anser att en sådan förändring inte är prioriterad då

de förändringar som LO föreslår exempelvis vad avser förlängd rätt till sjukersättning behöver finansieras, exempelvis med avgifterna som tas ut över taket.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motionerna 18.16–18.18, 18.19 andra och tredje att-satsen och 18.20 besvarade samt

att avslå motion 18.19 första och fjärde att-satsen.

18.21

Deltida pensionsuttag

Pappersindustriarbetareförbundet

Många inom LOs medlemskår arbetar inom sektorer där stressen, den psykiska-, men också den fysiska belastningen är hård, och hårdnar alltmer. Allt fler av våra kamrater känner sig slitna de sista åren och riskerar att hamna i rehabiliterings- och sjukkaskekarusellen. Rationaliseringshysterin inom många branscher gör också att man med små krämpor och skavanker, riskerar att hamna i mycket svåra lägen de sista åren av sitt arbetsliv. Arbetslivets utveckling mot 24/7-principer späder ytterligare på detta. Och de som arbetar oregelbundna tider, eller traditionell skiftgång, drabbas än hårdare än andra.

Ett sätt att ändå ha ett värdigt liv också de sista åren av arbetslivet vore att utveckla möjligheterna till delpension. Vi kan inte kräva att LO ska ta ställning till hur ett sådant system ska kunna se ut, men ett första steg vore att möjliggöra för alla anställda, vare sig man arbetar dagtid, oregelbundet eller traditionell skiftgång, att kunna ta ut delpension, och de sista åren arbeta med reducerad arbetstid. Att kunna gå ned på exempelvis halvtid under något eller några av åren mellan 61 och 67 år, vore för många det som skapar ett mervärde inför pensioneringen.

I dag har vi ett regelverk som innebär att arbetsgivaren kan hantera exempelvis en skiftgående som önskar ta ut delpension, på ett sådant sätt att delpension omöjliggörs eller blir mindre attraktivt, genom krav på långtgående omplaceringar både gällande tid och arbetsuppgifter.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO driver frågan om att reglera rätten till deltida pensionsuttag, antingen via lag eller via avtal samt

att denna rätt ska innefatta att man inte ska omplaceras eller tvingas till andra arbetstidsformer, än de förändringar den enskilde arbetstagaren är beredd att acceptera.

Utlåtande motionerna 18.21

18.21

att LO driver frågan om att reglera rätten till deltida pensionsuttag, antingen via lag eller via avtal samt **att** denna rätt ska innefatta att man inte ska omplaceras eller tvingas till andra arbetstidsformer, än de förändringar den enskilde arbetstagaren är beredd att acceptera.

I motion 18.21 vill motionären att det ska finnas en rätt för den som är äldre och har svårt att orka arbeta fullt fram till pensionen att kunna ta ut delpension de sista åren och arbeta med reducerad arbetstid. Motionären vill också att den anställde inte ska vara tvungen att acceptera förändringar i arbetsuppgifter eller arbetstider vid en sådan förändring.

I dagsläget är det möjligt att ta ut delar av pensionen både i den allmänna pensionen och i tjänstepensionen. Den allmänna pensionen kan börja tas ut helt eller i delar utan något krav på att arbetstiden minskar i motsvarande omfattning. Även i tjänstepensionen kan numera deluttag göras, men då krävs en motsvarande arbetstidsminskning. Det som inte finns är en reglerad rätt att gå ner i arbetstid, vare sig i lag eller avtal. För de flesta krävs i så fall att arbetsgivaren godkänner en arbetstidsminskning (inom vissa förbundsavtal finns sedan ett antal år en avtalad rätt att gå ner i arbetstid för äldre anställda).

LOs styrelse anser att det är viktigt att göra skillnad på de som behöver gå ner i arbetstid för att de inte orkar arbeta fullt och de som vill göra det för att få mer tid över till annat och har råd att ta ut pensionen tidigare. De som inte orkar arbeta kvar på grund av ohälsa ska inte tvingas ta ut den allmänna pensionen med lägre pension resten av livet som följd. LOs styrelse anser att det i detta fall är sjukersättning, som ju kan beviljas exempelvis på halvtid, som är den rätta ersättningsformen. Rätten till sjukersättning behöver därför förlängas och kunna utges så länge som rätten att kvarstå i arbetslivet finns. Det gör att uttaget av allmän pension kan skjutas upp, vilket ger högre pensionsnivåer. Regelverket för sjukersättning behöver också förändras så att det blir enklare än i dag att få sjukersättning beviljad.

LOs styrelse anser därför att det är mer angeläget att arbeta för att dessa förändringar genomförs i sjukersättningen än att en lagreglerad rätt att gå ner i arbetstid ska genomföras. LOs styrelse anser också att frågan om att reglera rätten till sådan ledighet avtalsvägen och regelverket för detta ska avgöras av respektive förbund och därför inte bör beslutas av LOs kongress. De senaste åren har en del LO-förbund avstått löneutrymme för att göra det möjligt för äldre anställda att gå ner i arbetstid och finansiera en sådan inkomstminskning genom ökade avsättningar till avtalspensionen. Denna utveckling får främst ses som ett svar på statens försämring av möjligheterna för äldre anställda som är utslitna att få sjukersättning, vilket hade varit den naturliga ersättningsformen när hälsan sviktar. En förbättring av möjligheterna att få sjukersättning torde innebära att behovet av kompletterande avsättningar för detta ändamål minskar.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motion 18.21 besvarad.

18.22

Pensionssystemet/premieinbetalningar

Handelsanställdas förbund avd 4 Kristianstad

Pensionssystemet förutsätter att du kan arbeta heltid under ditt arbetsliv för att kvalificeras för en pension som du bör kunna leva på.

Våra unga i dag erhåller allt mera deltidsanställningar med många tillfälliga avbrott. Med dagens arbetsmarknad, framförallt då inom de olika serviceyrkena, så styr arbetsgivarna i dag mot att permanenta deltidsarbeten.

Redan i dag kan vi konstatera att dagens äldre i gruppen "fattigpensionärer" har blivit fler. En förändring för denna grupp kommer också gynna de unga när de blir äldre (pensionärer).

Ett införande av indexeringsindexering av garantipensionen skulle garantera en tryggare pension.

För framtidens pensionärer bör deltidsarbeten rendera en högre pensionsavsättning och som en konsekvens visa att heltidsarbeten är lönande, för detta renderar en lägre lönekostnad.

Förändring av tjänstepensionen bör sikta till en kvalifikation på all intjänad förvärvslön och ej som i dag från 25 år och ett avslut vid 65 år.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt ska arbeta för en kompletteringspension för deltidsarbeten och att deltidsarbeten ska betala en högre pensionsinbetalning,

att tillsammans med övriga i LO-kollektivet verka för en indexeringsindexering av garantipensionen,

att tjänstepensionen kvalificerar från första intjänade förvärvslönen till den sista (behandlas under dagordningspunkten 14.6) samt

att alla i LO ska verka för en opinionsbildning för förändrad kvalifikation i tjänstepensionen (behandlas under dagordningspunkten 14.6).

Utlåtande motion 18.22 första och andra att-satsen

18.22 första och andra att-satsen

att LO aktivt ska arbeta för en kompletteringspension för deltidsarbeten och att deltidsarbeten ska betala en högre pensionsinbetalning samt
att tillsammans med övriga i LO-kollektivet verka för en indexering av garantipensionen.

I motion 18.22 ställs krav på en förändring av pensionssystemet på så sätt att den som arbetar deltid ska få högre pensionsinbetalningar än den som arbetar heltid. Motionären menar att detta skulle göra det mer lönsamt för arbetsgivarna att erbjuda heltider istället för deltider.

LOs styrelse anser att en sådan förändring som motionären föreslår skulle innebära ett avsteg från principen att det är arbetsinkomsten som genererar motsvarande pensionsförmåner. Styrelsen menar att denna princip är viktig att hålla fast vid och att problemet med ofrivilligt deltidsarbete måste hanteras med andra åtgärder.

Motionären föreslår också att garantipensionen ska indexeras. Garantipensionen är grundskyddet i den allmänna pensionen och indexeras redan i dag med prisbasbeloppets utveckling. Eftersom kravet från motionären är att garantipensionen ska indexeras, något som redan görs i dag, menar LOs styrelse att motionen inte kan bifallas.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att anse motion 18.22 andra att-satsen besvarad samt

att avslå motion 18.22 första att-satsen.

18.4 Arbetskadeförsäkringar

Motionerna 18.23–18.25

18.23

”Det är skillnad på olika”

Handelsanställdas förbund avd 36 Uppsala

I dagens stressiga och slitiga arbetsliv är det tyvärr alldeles för många av våra kamrater som råkar ut för arbetsskador och arbetssjukdomar. Arbetssjukdomar i form av förslitningsskador är tyvärr mer vanliga i kvinnodominerade yrken såsom handeln, vården och omsorgen för att nämna några.

Statistik visar tyvärr att det är svårare för kvinnor att få arbetsskador godkända än det är för män. Detta trots att en lagändring genomfördes 2002 för att göra det mer jämlikt. Detta visar en granskning från Inspektionen för socialförsäkringen.

Försäkringskassans medicinska rådgivares underlag väger fortfarande tungt vid bedömning av om arbetsskador ska godkännas. Deras underlag vilar på forskning som är bristfällig och i stort sett är gjord inom mansdominerade yrken och på män. Det innebär till exempel att butiksanställda eller vårdpersonal med kronisk smärta många gånger inte får någon ersättning. Det innebär ren diskriminering där kvinnors problem inte tas på samma allvar som mäns.

Det är av största vikt att Försäkringskassans bedömning av alla arbetsskador är könsneutral och att alla anställda oavsett kön kan räkna med att deras anmälan får en rättvis och jämlik bedömning.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO med kraft ska verka för att Försäkringskassan gör rättvisa och jämställda bedömningar av alla arbetsskadeanmälningar.

18.24

En förändrad arbetskadeförsäkring

Industrifacket Metall avd 2 Norrbotten

Antalet godkända arbetsskador har minskat kraftigt sedan 1993, då bevisreglerna blev striktare. Trots senare försök att mildra dessa regler har de ändå inte inneburit att fler får sina arbetsskador godkända. Lotten snarare än beslutsunderlaget avgör om skadan godkänns. Inom fackföreningsrörelsen har det lagts fast att vi ska ha en generell välfärdspolitik som motvikt till de förslag som funnits till att arbetskadeförsäkringen separeras från det statliga socialförsäkringssystemet. Flera av de förslag som har varit uppe till debatt att privatisera försäkringen är ideologiska, men det innehåller ändå argument som påtalar fördelar med att skilja staten och arbetskadorna åt, som inte enkelt går att vifta bort.

Dagens sjuk- och arbetskadeförsäkring motverkar människors möjligheter att komma tillbaka till arbetslivet, trots den borgerliga regeringens arbetslinje som drevs hårt under två mandatperioder, med sämre villkor och höjd skatt för den sjuke. Det betyder samtidigt att arbetstagarna blir allt mer beroende av de avtalade trygghetsförsäkringarna vid arbetskada.

Genom att lyfta ut arbetsskadeförsäkringen kan vi ställa andra krav på en ny försäkringslösning för dem som drabbas av arbetsskador och blir en tillgång i vårt välfärdssamhälle. Det viktigaste i en sådan måste inge trygghet hos den som drabbats och inte vara beroende av godtycke eller lotteri, som det känns för många i dag. En annan försäkringslösning skulle kunna ge en bättre ekonomisk trygghet hos den som drabbats och ge möjlighet att gå vidare utan långa överklagningsprocesser som är fallet i dag.

Genom att skifta från offentlig till privat, skulle vi kunna pröva en försäkringsmodell som tillfredsställer individens behov av ekonomisk trygghet, rehabilitering och inkomstskydd enligt skadeståndsrättsliga principer vid arbetsskada. Vi måste bort från dagens stelbenta modell och tänka nytt, och ett sätt vore att alla arbetsgivarna enligt lag blir skyldiga att teckna en försäkring hos något av de försäkringsbolag som parterna godkänt. Försäkringen skulle ge den drabbade rätt till ersättning för rehabilitering och ett nytt utformat arbetsskadekapital.

Rehabiliteringsdelen skulle ha som mål att återställa arbetstagarens arbetsförmåga för återgång till ordinarie tjänst eller annat arbete hos arbetsgivaren, eller ett arbete på arbetsmarknaden med likvärdig lön. Försäkringen kunde finansieras via riskdifferentierade premier som vid högre risk skulle ge högre premie, men på sikt skulle vi kunna skapa den goda arbetsplatsen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att vi får en ny arbetsskadeförsäkring som ger ekonomisk trygghet och rehabilitering vid arbetsskada.

18.25

Arbetsskadeförsäkringen

Industrifacket Metall avd 4 Södra Västerbotten

Som det ser ut i dagsläget får många av LOs medlemmar inte sina arbetssjukdomar godkända. En av anledningarna till att man inte uppfyller kraven för LAF, som vi ser det, är att Försäkringskassan omorganiserats och att arbetsskadenämnderna förvunnit, och därmed finns inte det medborgerliga inflytandet längre.

Högerregeringens förändringar av sjukpenning och sjukersättning har medfört att arbetssjukdomarna inte längre prövas.

Som det ser ut nu är arbetsskadeanmälningarna i många fall undermåliga, vilket kan medföra att Försäkringskassan har svårt att fatta rätt beslut. Försäkringskassans skyldighet är att se till att en exponeringsutredning genomförs. En utredning av vilken skadlighet den försäkrade varit utsatt för och om omfattningen av skadan är tillräcklig. Bristerna i utredningen ökar andelen avslag och överklaganden.

Den rådgivande kompetensen är dessutom varierande och på intet sätt en garant för rättssäkerhet och lika bedömning. De försäkringsmedicinska rådgivarna är många gånger inte uppdaterade på kunskapsläget vid olika sjukdomar. De anger som orsak för att avslå en arbetssjukdom degenerativa förändringar. Det saknas dock en klar relation mellan de degenerativa processerna och värk i rygg enligt vetenskap och beprövad erfarenhet. Trots det använder de försäkringsmedicinska rådgivarna degenerativa förändringar som argument i sina yttrande, vilket medför att arbetsskadesjukdom inte accepteras.

Detta är förvånansvärt, speciellt eftersom degenerativa förändringar i ländryggen inte har någon koppling till besvärshilden enligt SBU, AFAs rapport samt ett antal andra rapporter.

Bedömningen om en skada är en arbetsskada eller inte påverkas av omständigheterna och bevismöjligheterna i det enskilda fallet samt av de medicinska kunskaperna på området. I grunden handlar det om att peka ut en eller flera tänkbara orsaker till den skada som inträffat och att därefter visa på ett konkret samband mellan orsak och skadan, så kallat orsakssamband. Orsaken måste också kunna relateras till arbetet.

Bedömningen om det föreligger skadlig inverkan i arbetet ska bygga på en vetenskapligt förvärvad medicinsk grund. Dock krävs inte full vetenskaplig bevisning, utan även skador som på goda medicinska grunder kan ha sitt ursprung i faktorer i arbetsmiljön, ska kunna omfattas av arbetsskadeförsäkringen.

Eftersom försäkringen är eftersatt föreligger en enorm rättsosäkerhet. Det är för många yrkesgrupper som det saknas vetenskaplig bedömning och konsensus på. Yrken som företrädesvis innehas av kvinnor, och en snäv tolkning av den forskning som i dag finns leder till osakliga skillnader i besluten mellan kvinnor och män.

Försäkringskassan hanterar även begreppet "varaktighet" på ett felaktigt sätt. När en nedsättning av arbetsförmågan antas bestå i ett år ska kassan pröva livräntan. Allt för ofta görs inte det då man menar att kravet på varaktighet inte har uppnåtts.

För att få en arbetsskadeförsäkring som är mera rättvis krävs en återgång till omvänd bevisföring, vilket också är arbetsskadekommissionens förslag, däremot inte socialförsäkringsutredningens.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att omvänd bevisföring i lagen om arbetsskadeförsäkring återinförs,

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att om det föreligger en varaktig nedsättning som antas pågå ett år ska livränta kunna beviljas samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att arbetsskadenämnderna återinförs.

Utlåtande motionerna 18.23–18.25

18.23

att LO med kraft ska verka för att Försäkringskassan gör rättvisa och jämställda bedömningar av alla arbetsskadeanmälningar.

18.24

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att vi får en ny arbetsskadeförsäkring som ger ekonomisk trygghet och rehabilitering vid arbetsskada.

18.25

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att omvänd bevisföring i lagen om arbetsskadeförsäkring återinförs,

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att om det föreligger en varaktig nedsättning som antas pågå ett år ska livränta kunna beviljas samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att arbetsskadenämnderna återinförs.

Motion 18.23 pekar på en mycket viktig aspekt av arbetsskadeförsäkringen och dess möjlighet att leva upp till kravet på rättvisa och rättssäkerhet i bedömningarna. För att det generella arbetsskadebegreppet ska fungera väl krävs att den som gör bedömningarna har den senaste kunskapen om sambanden mellan riskfyllda exponeringar och sjukdomar. Försäkringskassan har i denna del fått kritik av bland annat Riksrevisionen för allt för ojämlika, ojämställda och rättsosäkra bedömningar. LOs styrelse anser att detta är oacceptabelt och kan förbättras genom att bättre kunskapssammanställningar om olika arbetssjukdomar tas fram. Ny forskning, som borde påverka bedömningen av arbetsskador, har inte tillfogats de gamla kunskapssammanställningarna och inte heller sammanställts i nya sådana. Det är därför angeläget att en myndighet får uppdraget att följa och initiera forskning på detta område samt se till att de kunskapssammanställningar som finns uppdateras regelbundet. En del av arbetsskadeavgiften skulle kunna öronmärkas för detta ändamål.

LOs styrelse anser dessutom att ytterligare en lösning på problemet är att återinföra arbetsskadesjukpenningen från dag 91 i arbetsskadeförsäkringen. Den som anmäler en arbetsskada i dag får som regel inte sin anmälan prövad av Försäkringskassan förrän det är fråga om dennes rätt till arbetsskadelivränta. Eftersom livränta bara beviljas den som gör en bestående inkomstförlust på grund av skadan, kommer frågan om arbetsskada i de flesta fall upp först i samband med prövning av sjukersättning. Då har det vanligtvis gått flera år sedan sjukfallets början och bevisningen försvåras därmed. Reglerna för att få sjukersättning beviljad har också skärpts sedan 2008, vilket gör att allt färre numera får sina arbetsskador prövade. En av fördelarna med en återinförd arbetsskadesjukpenning från dag 91 är att prövningen av en arbetsskada hos Försäkringskassan kan ske mycket tidigare, vilket i sin tur underlättar sambandsbedömningen.

I motion 18.24 vill motionärerna att hela arbetsskadeförsäkringen ska privatiseras för att på så sätt lösa de problem som finns i dagens arbetsskadeförsäkring. Alla arbetsgivare ska vara skyldiga att teckna en arbetsskadeförsäkring hos något av de försäkringsbolag som parterna har godkänt, menar motionären.

LOs välfärdspolitiska utredning har i rapporten *Arbetsskadeförsäkringen – en facklig hjärtefråga* hanterat frågan om arbetsskadeförsäkringens huvudmannaskap och slutsatsen är att staten även fortsättningsvis ska vara huvudman för arbetsskadeförsäkringen. En privatisering av försäkringen, vare sig det sker genom

byte till privata försäkringsbolag eller genom en överföring till arbetsmarknadens parter, kommer att leda till att premierna differentieras. Grupper med högre risk att drabbas av arbetsskador får betala mer och de med lägre risk får betala mindre för sitt försäkringsskydd. En sådan ordning innebär ett avsteg från den grundläggande idén om att socialförsäkringarna ska finansieras solidariskt. LOs styrelse anser att det är av yttersta vikt att denna princip bibehålls i arbetsskadeförsäkringen.

En arbetsskadeförsäkring med differentierade premier riskerar att leda till en ökad selektering vid anställningen. De som har nedsatt arbetsförmåga eller har en sjukdomshistorik riskerar att få ännu svårare än i dag att få ett arbete, eftersom arbetsgivaren får betala mer om antalet anställda med arbetsskador blir fler. Det finns också en betydande risk för underrapportering av arbetsskador då de anställda kan utsättas för pressen att inte anmäla, eftersom det direkt slår på hur hög arbetsgivarens avgift blir. LOs styrelse menar att det är en angelägenhet för alla att den som skadas i sitt arbete hålls ekonomiskt skadeslös och att arbetsskadeförsäkringen därför även fortsättningsvis ska finansieras solidariskt. En privatisering av arbetsskadeförsäkringen är därför inte en lösning på problemen i försäkringen.

I motion 18.25 ställs krav på så kallad omvänd bevisföring i arbetsskadeförsäkringen enligt den modell som Arbetsskadekommissionen föreslagit, att ett års varaktig arbetsförmåga ska räcka för att få livränta samt att arbetsskadenämnderna ska återinföras. LOs styrelse delar motionärens beskrivning av de brister som finns i dagens arbetsskadeförsäkring. LOs välfärdspolitiska utredning har, som nämnts tidigare, diskuterat arbetsskadeförsäkringen och lämnat en rad förslag på vad som behöver åtgärdas för att komma till rätta med de problem som motionären pekar på.

I rapporten *Arbetsskadeförsäkringen – en facklig hjärtefråga* tas bland annat frågan om den så kallade bevisregeln upp och det slås fast att bevisregeln behöver ändras, så att det blir lättare än i dag att få en arbetsskada godkänd. Den regeländring som genomfördes 2002 har inte gjort det enklare att få arbetssjukdomar, exempelvis belastningsskador, godkända, trots att det var det uttalade målet med regeländringen. Välfärdsutredningens förslag är därför en återgång till en bedömning i två led, det vill säga först en skadlighetsbedömning och därefter en sambandsbedömning. Skadlighetsbedömningen ska ligga på samma nivå som den som gällde före 1993: ”Med annan skadlig inverkan avses inverkan av en sådan faktor som sannolikt kan ge upphov till en sådan skada som den försäkrade har”. Sannolikhetskravet gör att tröskeln för skadlig inverkan är låg. Sambandsbedömningen bör sedan ligga på en nivå mellan det som gällde före 1993 och det som gällde mellan 1993 och 2002: ”Om en försäkrad varit utsatt för olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet, ska skada som hen har ådragit sig anses vara orsakad av den skadliga inverkan, om inte starkare skäl talar emot det”. Här är det kravet på att starkare skäl ska tala emot som är den viktiga förändringen. LOs styrelse anser att den föreslagna ändringen av bevisregeln, i kombination med en tidigare prövning vid dag 91, kommer göra att fler får sina arbetssjukdomar godkända. Något som framför allt kommer att gynna kvinnor.

LOs styrelse anser dock att Arbetsskadekommissionens förslag till omvänd bevisföring är problematiskt eftersom det innebär bland annat att en så kallad sjukdomslista ska införas i arbetsskadeförsäkringen. Sjukdomarna på listan ska ge rätt till godkänd arbetsskada, såvida det inte finns starka skäl som talar emot, det vill säga omvänd bevisföring jämfört med i dag. LOs styrelse anser inte att det är en sjukdomslista som är lösningen på problemen med att allt för få i dag får sina arbetssjukdomar godkända. En av fördelarna med det generella arbetsskadebegreppet är att nya sjukdomar och skadliga arbetsförhållanden kan prövas som arbetsskada. En sjukdomslista riskerar att snabbt bli obsolet vilket i så fall leder till att nya sjukdomar inte kan prövas som arbetsskada. En lista med en förteckning över vilka specifika sjukdomar och exponerings-

situationer som kan godtas som arbetsskador ger också litet utrymme för att beakta individuella förhållanden vid en bedömning, det vill säga det som kallas ”försäkrad i befintligt skick”.

LOs styrelse anser att den förändring av bevisregeln som föreslås av den välfärdspolitiska utredningen i kombination med de övriga förslag som redogjorts för ovan kommer att förbättra arbetsskadeförsäkringen. Högre kvalitet i kunskapsunderlagen, mer forskning om skadliga arbetsmiljöer, speciellt de där kvinnor arbetar, samt ett återinförande av arbetsskadesjukpenningen torde förbättra möjligheterna att få en arbetsjukdom godkänd avsevärt.

LOs styrelse delar motionärens uppfattning att försäkringskassan hanterar begreppet ”varaktighet” på ett felaktigt sätt och att det krävs åtgärder för att rätta till detta. LOs styrelse anser också att det kan finnas fog för att diskutera hur det medborgerliga inflytandet i samband med Försäkringskassans beslut om arbetsskador kan förstärkas, men vill inte låsa sig vid att detta ska ske just genom ett återinförande av arbetsskadenämnderna.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionerna 18.23 och 18.25 andra att-satsen,

att anse motion 18.25 första och tredje att-satsen besvarad samt

att avslå motion 18.24.

18.5 Offentligfinansierad verksamhet

Motionerna 18.26–18.38

18.26

Privat sjukvårdsförsäkring

Industrifacket Metall avd 41 Kalmarsund

”Sjukvårdsförsäkring snabb tillgång till rådgivning och sjukvård. Inom 3 vardagar får du kontakt med läkare. Kräver försäkringsfallet operation eller inskrivning för sjukhusvård ges rätt att inom 21 vardagar bli inskriven på sjukhus. Om vårdgarantin inte uppfylls får den försäkrade, under maximalt 30 dagar per försäkringsfall, 300 kronor per dag fram till dagen för vård, inskrivning för operation eller sjukhusvård.”

Text tagen ur Folksams sjukförsäkring.

Sverige har ett sjukvårdssystem där alla likabehandlas och alla har rätt till vård. Försäkringar som gör att människor kan betala sig före i sjukvårdssystemet och därmed få snabbare vård än andra, är helt fel. Pengar ska inte vara avgörande för hur snabbt en sjuk människa har rätt till vård.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att stoppa sjukvårdsförsäkringar som ger möjlighet att betala sig före i sjukvårdssystemet.

18.27

Vinster i välfärden – en värderingsfråga

Elektrikerförbundet verksamhetskrets 16

Sverige har blivit en experimentverkstad, där en stor och växande del av den offentligt finansierade välfärden i form av vård, skola och omsorg sköts av vinstdrivande aktörer. Utredare från olika organisationer, samt anställda inom välfärden varnar: bemanningen är sämre, kvalitén är sämre och brukare, elever samt vårdtagare ses som kunder.

Tvårt emot bilden av Sverige som ett land med en stor och hårt reglerad offentlig sektor har de senaste två decenniernas avreglering, konkurrensutsättning och privatisering gjort Sverige till ett extremt land. Våra modeller för exempelvis skolpeng och friskolor, fritt vårdval inom primärvården som är lagstadgad genom lagen om valfrihetssystem (LOV) och en omfattande konkurrensutsättning och pengsystem på kommunal nivå har gjort att vi som få andra länder ger vinstdrivande företag möjlighet att bedriva denna tidigare offentliga verksamhet med full kostnadstäckning.

Välfärden behöver inte vara en experimentverkstad där medmänniskor ses som kunder, där skattebetalarnas pengar hamnar i fel fickor och folk kan köpa sig före i vårdkön. Ingen unge ska behöva se sin skola gå i konkurs, läggas ner på grund av för låga vinster eller behöva vara osäker över skolans framtid på grund av ägarbyte.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO principiellt ställer sig negativt till vinster i välfärden.

18.28

Stopp för vinster i välfärden

Industrifacket Metall avd 4 Södra Västerbotten

Det är en katastrof att staten tillåtit att företag får tjäna pengar på statliga eller kommunala skattepengar. Vinsterna bör i stället gå direkt tillbaka till skattebetalarna, det vill säga till verksamheten.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska påverka regeringen att stoppa vinster i välfärden.

Utlåtande motionerna 18.26–18.28

18.26

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att stoppa sjukvårdsförsäkringar som ger möjlighet att betala sig före i sjukvårdssystemet.

18.27

att LO principiellt ställer sig negativt till vinster i välfärden.

18.28

att LO ska påverka regeringen att stoppa vinster i välfärden.

I dag finns en livaktig diskussion om hur välfärdstjänsterna ska finansieras och i vems regi de ska utföras. Utvecklingen mot fler privata aktörer inom välfärdssektorn påbörjades redan under 1990-talet, men den har under borgerliga regeringsperioden accentuerats. Det uttalade syftet är att öka valfriheten och konkurrensen för att effektivisera resursanvändningen. Så har det långt ifrån blivit.

Avsidsorna med marknadstänkandet, inom både privat och offentlig välfärdsproduktion, är uppenbara när det gäller såväl kvalitetsbrister som ökade samhällsekonomiska kostnader. Marknadiseringen inom vården, skolan och omsorgen har också bidragit till en ökad social segregation, ökad press på personalen och en mer ojämlig tillgång till välfärdstjänsterna.

LO har, genom den välfärdsutredning som LO-kongressen 2012 beslutade om, tagit fram ett åtgärdsbatteri för att stärka välfärden och stoppas vinstdriften. Dessa förslag har en enig LO-styrelse ställt sig bakom. De skiljer sig från motionerna 18.27 och 18.28, framförallt när det gäller begreppsapparaten. Åtgärdsbatteriet handlar om att, i enlighet med det beslut som togs vid LO-kongressen 2012, etablera en non-profitprincip i vården, skolan och omsorgen.

Huvudprincipen i styrelsens vinstbegränsningsförslag är att det som avsätts till välfärden också ska gå dit. Det innebär att det normala bör vara att ett välfärdsbolag högst kan ta ut det som motsvarar statslåneräntan + en procent, det vill säga det som enligt aktiebolagslagen gäller för aktiebolag med särskild vinstbegränsning (så kallade SVB-bolag). Men styrelsens vinstbegränsningsförslag lämnar också utrymme till en smidig anpassning utifrån skilda regionala och lokala förhållanden och förutsättningar, genom att kommuner och landsting kan ingå driftsavtal med olika aktörer. Problemen i exempelvis Tornedalen och Stockholm skiljer sig helt uppenbart åt och kräver därför olika typer av lösningar.

En vinstbegränsning är dessutom ett första steg i riktning mot att bygga upp välfärdstjänster som mer fokuserar på behov än på efterfrågan och som ser brukarna som medborgare och inte som kunder. Den ekonomiska redovisningen i välfärdsföretagen måste öppnas upp för offentlig insyn. Allt för ofta saknas dessutom kollektivavtal och meddelarskydd för personalen.

Att ta fram bättre kvalitetskrav är givetvis en självklarhet. Men vi misstar oss om vi tror att vi enbart genom att arbeta med kvalitetskrav kan komma åt problemets kärna. Vi kan i dag se en svällande kvalitetsbyråkrati, som riskerar att gå ut över yrkesprofessionaliteten och effektiviteten. Också när det gäller offentlig drift har olika lednings- och organisationsteorier med rötterna i det privata näringslivet (New Public Management, NPM) hamnat i konflikt med viktiga välfärdspolitiska målsättningar. Detta har företrädare för sjukvårdsbiträden, förskolepersonal, läkare, lärare, poliser och initierade forskare tydligt varnat för.

Pressen på dem som arbetar inom välfärdssektorn att hinna och orka mer har totalt sett ökat, vilket påverkar både personalen och brukarna. I dag ser vi även effekterna i form av på nytt växande sjukskrivningar. I detta läge är det fullständigt orimligt att fortsätta prioritera skattesänkningar framför framåtsyftande sociala investeringar i vår välfärd. Mellan 2006 och 2014 har regeringen Reinfeldt på årsbasis sänkt skatterna med 140 miljarder kronor. Det är klart att detta märks i klassrummen, på äldreboenden och i vård-salar runt om i landet.

Detta är bakgrunden till varför resursfrågan måste sättas högt upp på den politiska dagordningen. Ja, det är till och med så att om inte resursfrågan beaktas blir också en skarp vinstbegränsning ineffektiv. Risken är då att den privata efterfrågan på välfärd istället tillgodoses utanför skattsedeln, genom fler privata tilläggs-tjänster och försäkringar (se motion 18.26). Tyvärr är det just detta vi ser hända just nu. Allt fler köper sig privata lösningar som tar dem förbi köer och över trösklar i välfärdssektorn. Ett oroande tecken är att marknaden för privata vårdförsäkringar stadigt växer. Därmed sätts Hälso- och sjukvårdslagens formuleringar, om att vård ska ges utifrån behov och inte efter betalningsförmåga, successivt ur spel. Välfärdsstatens legitimitet urgröps.

Långsiktigt hållbara lösningar kräver ett helhetsperspektiv. Ska vi i tillräcklig omfattning kunna öka resurserna till välfärden är en förutsättning att medborgarna känner sig trygga med att deras skattepengar inte rinner iväg till privata konton eller till skatteparadis.

Regeringen har tillsatt en offentlig utredning i syfte att lösa problemen med vinstdriften i välfärden. LO deltar i detta arbete och för aktivt i olika sammanhang fram förslag och bildar opinion för att stärka välfärdstjänsterna och stoppa vinstdriften i välfärden.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motion 18.26 samt

att avslå motionerna 18.27 och 18.28.

18.29

Stark tillsammans i samhället

Handelsanställdas förbund avd 12 Borås

Allt oftare får vi i massmedia, men också av våra kamrater på arbetsplatserna, höra hur äldreomsorgen blir allt sämre. De som arbetar i hemtjänsten får allt kortare tid hos de äldre.

Omsorg är inte, och får inte vara, ett löpandeband-arbete. Omsorgen är inte bara att laga mat, alternativt värma upp djupfryst mat, diska, dela ut medicin och andra vardagliga sysslor. Omsorg är också promenader, samtal och omtanke. Vi måste ge tid till våra äldre och hemtjänstpersonalen. Precis som de som nu är äldre tog ansvar för vår generation när vi växte upp ska vi nu ta ansvar för dem.

Detta kan och bör vi göra bland annat genom att våra kamrater i Kommunal får rimliga förutsättningar för sitt så viktiga arbete. Konkret innebär detta att det behövs fler anställda i denna sektor. Vi är medvetna om att detta kan innebära att skatterna kan behöva höjas. Inte minst för att solidariteten mellan generationerna är viktig för oss alla, de äldre och för oss som nu är yrkesverksamma, bör vi vara positiva till det.

Våra skattepengar ska inte gå till privata företag i omsorgssektorn som stoppar pengarna i egen ficka och riskkapitalbolag som för att undandra sig skatt skickar pengar till skatteparadis.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att vi ska kräva ordentliga satsningar på omsorgssektorn samt

att privatiseringarna av omsorgssektorn regleras.

Utlåtande motion 18.29

18.29

att vi ska kräva ordentliga satsningar på omsorgssektorn samt
att privatiseringarna av omsorgssektorn regleras.

Motion 18.29 behandlar villkoren inom äldreomsorgen, för såväl de äldre som för de som arbetar med att ge våra äldre en god och värdig omsorg. För att förbättra förutsättningarna yrkar motionären på att LO ska kräva ordentliga satsningar på omsorgssektorn och att arbeta för att privatiseringarna av omsorgssektorn regleras.

LOs styrelse anser att de offentliga välfärdstjänsterna är centrala förutsättningar för social och ekonomisk utveckling i ett välfärdssamhälle och skapar förutsättningar för full sysselsättning. Människors livskvalitet och möjligheter till ett gott liv gör att omsorgstjänsterna också har ett villkorlös värde i sig.

LO har under den senaste kongressperioden arbetat aktivt med att driva opinion och påverka politiken för att minska de negativa effekterna som en allt för långt gången marknadsprincip inneburit, inom ramen för den välfärdspolitiska utredningen. LO har också tagit fram förslag till åtgärder för att stärka välfärden och stoppa vinstdriften. Som en del av utredningen presenterade LO ett förslag till lagstiftning för att införa en non-profit princip i välfärdssektorn. Det förslaget innehåller tydliga bestämmelser för att begränsa och reglera privatiseringen inom välfärdstjänsterna.

Huvudprincipen i styrelsens vinstbegränsningsförslag är att det som avsätts till välfärden också ska gå dit. Det innebär att det normala bör vara att ett välfärdsbolag högst kan ta ut det som motsvarar statsläneräntan plus en procent, det vill säga det som enligt aktiebolagslagen gäller för aktiebolag med särskild vinstbegränsning (så kallade SVB-bolag). Men styrelsens vinstbegränsningsförslag lämnar också utrymme till en smidig anpassning utifrån skilda regionala och lokala förhållanden och förutsättningar, genom att kommuner och landsting kan ingå driftsavtal med olika aktörer. Problemen i exempelvis Tornedalen och Stockholm skiljer sig helt uppenbart åt och kräver därför olika typer av lösningar.

En vinstbegränsning är dessutom ett första steg i riktning mot att bygga upp välfärdstjänster som mer fokuserar på behov än på efterfrågan och som ser brukarna som medborgare och inte som kunder. Den ekonomiska redovisningen i välfärdsföretagen måste öppnas upp för offentlig insyn. Allt för ofta saknas dessutom kollektivavtal och meddelarskydd för personalen.

Att ta fram bättre kvalitetskrav är givetvis en självklarhet. Men vi misstar oss om vi tror att vi enbart genom att arbeta med kvalitetskrav kan komma åt problemets kärna. Vi kan i dag se en svällande kvalitetsbyråkrati, som riskerar att gå ut över yrkesprofessionaliteten och effektiviteten. Också när det gäller offentlig drift har olika lednings- och organisationsteorier med rötterna i det privata näringslivet (New Public Management, NPM) hamnat i konflikt med viktiga välfärdspolitiska målsättningar. Detta har företrädare för sjukvårdsbiträden, förskolepersonal, läkare, lärare, poliser och initierade forskare tydligt varnat för. Dessa förslag har en enig LO-styrelse ställt sig bakom.

LO tog även ställning mot LOV som upphandlingsmodell. Frågan om marknadsstyrning och privata aktörer inom välfärdssektorn utreds nu i den statliga *Välfärdsutredningen* som ska komma med sitt betänkande i november 2016. LO håller kontinuerlig kontakt med utredningen.

LO presenterade även 2014 ett handlingsprogram för omsorgstjänsterna, *Med omsorg om det gemensamma*. Där slog LO fast att tre huvudområden måste stå i fokus för utvecklingen.

För det första ett arbete för att stärka och utveckla den gemensamt finansierade välfärden. Det krävs

ökade resurser inom såväl barn- som äldreomsorg. Det innebär att tilliten till den gemensamma finansieringen av välfärden stärks och att statens ansvar görs tydligt, genom exempelvis höjda och indexerade statsbidrag till omsorgstjänsterna. Föräldrar, äldre och anhöriga bör ha ett större inflytande och valfrihet inom ramen för sammanhållna omsorgsverksamheter, istället för det uppstyckade omsorgssystem som marknadsmodellerna bidragit till att skapa. Rekryteringsbehovet inom omsorgstjänsterna är också mycket stort. För att behoven ska kunna tillgodoses krävs satsningar på utbildning, arbetsvillkor och goda anställningsvillkor för personalen.

För det andra måste den verkliga valfriheten i omsorgstjänsterna öka. Privatiseringsreformerna har ökat de privata utförarnas valfrihet, men inte brukarna eller medborgarnas. Vinstdriften i välfärdssektorn förstärker en ökad detaljreglering och byråkratisering av omsorgen. Men behovsbedömning under hård ekonomisk press minskar utrymmet för omsorgstagares initiativ och omsorgspersonalens professionella bedömningar. För att öka variationen av utförare och brukarnas valfrihet måste vinstdriften stoppas.

För det tredje måste tilliten till den gemensamma välfärden stärkas. Gemensamma välfärdslösningar bygger på medborgarnas tillit, till att få de tjänster man har behov av när man har behov av dem. Det sägs ofta att den gemensamma välfärden står inför en ekonomisk kris. Det är sant att de gemensamma systemen står inför stora utmaningar i och med bland annat migrations- och flyktingsituationen. Men krisen kan också ses som en tillitskris. Snedfördelande marknadsstyrning och pressande detaljstyrning i kombination med underfinansiering till de gemensamma välfärdstjänsterna gör att tilliten brister. Konsekvensen blir i sin tur ett minskat intresse att bidra till de gemensamma systemen via skattsedeln.

Tilliten till de gemensamma systemen måste stärkas. Omsorgstjänsterna måste finnas när och där människor behöver dem. Omsorgen ska ges efter behov och inte efter plånbok. Omsorgsyrkenas roll måste stärkas och anställda ges tillit att utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt. Ansvariga politiker måste ges och ta sitt ansvar att styra välfärden mot våra gemensamma mål. Bara så går det att lösa den situation vi står inför; med omsorg om det gemensamma.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motion 18.29 första att-satsen samt

att anse motion 18.29 andra att-satsen besvarad.

18.30

Barnomsorg på obekväm arbetstid

Handelsanställdas förbund avd 4 Kristianstad

I dag jobbar många på obekväma arbetstider och har problem med barnomsorg. Kanske båda föräldrarna har ob-tider eller kanske man är ensamstående.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för utökad barnomsorg på obekväm arbetstid, kvälls- och natttid.

18.31

Barnomsorg på obekväm arbetstid

Handelsanställdas förbund avd 4 Kristianstad

I dag jobbar många människor inom både vård och butiker på obekväma arbetstider och har problem med barnomsorgen för att få livspusslet att fungera. Kanske båda föräldrarna arbetar på obekväma arbetstider.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska arbeta för att kommunerna åläggs att ordna barnomsorg på obekväma arbetstider.

18.32

Obligatoriskt "nattis"

Handelsanställdas förbund avd 20 Stockholm

I dag finns det bara en rekommendation om att kommunen ska tillhandahålla barnomsorg på "obekväm arbetstid". Detta medför att familjer med föräldrar som arbetar i branscher med kvälls- och nattarbete kan tvingas tacka nej till arbete på grund av att barnpassning saknas. Problemen är särskilt kännbara i familjer med enbart en förälder, vilket ofta "råkar" vara en kvinna i ett arbetaryrke.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO aktivt ska arbeta för att kommunerna blir tvingade att anordna barnomsorg på obekväm arbetstid åt familjer där föräldrarna måste arbeta vid sådana tider.

18.33

Förskola och fritids på obekväm arbetstid

Handelsanställdas förbund avd 1 Malmö

Att arbeta inom handel, vård eller andra serviceyrken innebär ofta arbete på OB-tid. Detta medför stora bekymmer för många föräldrar eftersom långt ifrån alla kommuner erbjuder barnomsorg på obekväm arbetstid i den utsträckning som behövs. Problemet med barnomsorg kvarstår dessutom när barnen inte är i förskoleåldern längre. Få föräldrar är intresserade av att lämna barn som är åtta–nio år ensamma hemma på kvällar och helger. Detta är i högsta grad en jämställdhetsfråga, då det i stor utsträckning är kvinnor som arbetar i servicesektorn. Många arbetar alltför ofta deltid och är helt och hållet beroende av de timmar man kan få på kvällar och helger. Vi ser en arbetsmarknad som alltmer liknar den vi hade innan välfärdssamhället, där kvinnor får välja bort arbete för att vara hemma med barnen och därigenom hamnar efter i löneutveckling, pension med mera. Man får svårt att klara sig på ålderns höst. Det är inte en önskad utveckling och frågan måste komma upp på den politiska agendan.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO driver frågan om barnomsorg på obekväm arbetstid politiskt och verkar för att kommunerna ska erbjuda ob-nattis och ob-fritids till de familjer som har behov.

Utlåtande motionerna 18.30–18.33

18.30

att LO ska verka för utökad barnomsorg på obekvämt arbetstid, kvälls- och natttid.

18.31

att LO ska arbeta för att kommunerna åläggs att ordna barnomsorg på obekväma arbetstider.

18.32

att LO aktivt ska arbeta för att kommunerna blir tvingade att anordna barnomsorg på obekvämt arbetstid åt familjer där föräldrarna måste arbeta vid sådana tider.

18.33

att LO driver frågan om barnomsorg på obekvämt arbetstid politiskt och verkar för att kommunerna ska erbjuda ob-nattis och ob-fritids till de familjer som har behov.

Motionerna 18.30 till 18.33 yrkar alla på att LO aktivt ska arbeta för att kommunerna ska åläggas att erbjuda barnomsorg även utanför så kallad kontorstid. I dag ska enligt skollagen barnomsorg erbjudas till barn från ett år i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete. Men kommunerna behöver inte erbjuda barnomsorg under kvällar, veckoslut eller i samband med större helger. Enligt den senaste tillgängliga statistiken erbjöd 194 av landets 290 kommuner barnomsorg på obekväma tider hösten 2014 och drygt 5 500 barn var inskrivna i verksamheten.

En bra och trygg offentlig omsorg, i synnerhet barnomsorg, är grundläggande för att föräldrar ska kunna lönearbeta. Öppettider, kvalitet och avgiftsnivåer spelar roll för möjligheten att kunna kombinera arbete och familj. Saknas en välutbyggd omsorg är det nästan alltid kvinnorna som stannar hemma eller arbetar kortare tid än de önskar.

Många småbarnsföräldrar, särskilt inom LOs avtalsområden, som har schemalagt arbete på kvällar och helger kan därtill inte gå upp i arbetstid på grund av begränsade öppettider i förskolan. Eftersom privat och offentlig service, som är kvinnodominerande sektorer, i stor utsträckning kräver arbete på kvällar, nätter och helger har förskolans öppettider stor betydelse för arbetargruppens sysselsättningsgrad och antalet arbetade timmar.

LOs styrelse anser att barnomsorgen måste utvecklas så att den svarar mot de villkor som krävs för full sysselsättning i det moderna arbetslivet och de behov av högkvalitativ omsorg som även barn till skift- och flexarbetande föräldrar har. I LOs rapport *Jämställdhetsbarometern – Tid, makt och pengar*, LOs handlingsprogram för omsorgstjänsterna och i LOs kongressrapport för 2016 har LOs styrelse ställt sig bakom krav på att kommunerna ska vara skyldiga att erbjuda barnomsorg på kvällar, nätter och helger. LO anser att skyldigheten att erbjuda barnomsorg utanför kontorstid ska skrivas in i skollagen, men att hänsyn bör tas till i vilken form exempelvis mycket små kommuner har möjlighet att utforma denna typ av barnomsorg.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionerna 18.30–18.33.

18.34

"Tänderna – en del av människan men inte en del av kroppen"?

Handelsanställdas förbund avd 36 Uppsala

Att gå till tandläkare eller söka annan tandvård är något som tyvärr alltför många människor i dag tycker är obehagligt både för att det kan göra ont rent fysiskt men framförallt för att det kostar obehagligt mycket pengar! I ett välfärdsland som Sverige med en väl utbyggd folk-tandvård över hela landet är det en skam att det i dag syns tydliga tecken på att tandhälsan börjar bli sämre i allmänhet hos befolkningen. Under många år hade svenska folket en osedvanligt god tandhälsa men i takt med att det blivit allt dyrare att få tandvård märks tydligt att tandhälsan försämras. Detta är ett stort problem både på kort och lång sikt. Jobbigt för de människor som inte vågar le av rädsla för att få sin dåliga tandhälsa avslöjad. Ett stort problem på sikt i och med att dålig tandhälsa leder till andra negativa hälsokonsekvenser och därmed större risk att behöva belasta den "vanliga" sjukvården.

Det borde vara en självklarhet att tandvård ska vara förknippad med samma subvention som övrig hälso- och sjukvård! Varför ska det kosta tusentals kronor att få en tand lagad när det bara kostar några hundralappar att få en kranskärloperation? Det är dags att stegvis införa en tandvårdsförsäkring värd namnet! En tandvårdsförsäkring som utgår från de kostnader som gäller inom primärvård och akutvård.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO med kraft ska verka för att regering och riksdag inför en tandvårdsförsäkring i motionens anda.

18.35

Fri tandvård

Handelsanställdas förbund avd 20 Stockholm

Inkomsten ska ej behöva påverka tandhälsan. Tandvård ska EJ vara en klassfråga.

Stress påverkar tandhälsan och vi ser en ökning av stressrelaterade tandskador på grund av bland annat det samhällsklimat samt arbetsklimat som råder.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för fri tandvård.

18.36

Tandvård – en klassfråga

Handelsanställdas förbund avd 4 Kristianstad

I dagens välfärdssamhälle har tandvården blivit en klassfråga, som är mycket olycklig och till varje pris måste motverkas. Tandstatusen ska inte få avgöra vilken samhällsklass man tillhör. Det finns alldeles för många runt omkring oss som inte prioriterar sin tandhälsa, på grund av sin ekonomiska situation. Bara för att man är låginkomsttagare, deltidsarbetare, arbetslös eller sjukskriven ska man inte behöva avstå att gå till tandläkaren, för att man inte har

råd. Detta har inte samhället råd med i längden, för dåliga tänder skapar större och dyrare sjukvårdskostnader i ett längre perspektiv.

För att motverka dessa problem borde det finnas ett högkostnadsskydd på tandvård. Vad är det för skillnad på tandvård och övrig hälsovård?

Vi föreslår att kongressen beslutar

att LO ska verka för att tandvård blir likställd med övrig sjukvård samt

att LO ska verka för att det införs ett högkostnadsskydd för tandvård.

18.37

Tänderna ska ingå i kroppen

Industrifacket Metall avd 38 Östra Småland

Tänderna sitter i kroppen men räknas inte dit. Vid normala kroppsliga sjukdomar eller normala skador på kroppen får man stöd utifrån behov, inte plånbok. Konsekvensen är att tandstatusen blivit en tydlig klassfråga, precis som den var i början av förra seklet. Allt fler arbetslösa vittnar om att de inte har råd att betala tandläkarräkningen och att de måste förhandla om avbetalningsplaner för att kunna laga tandskador/fel i munnen.

Tandvårdsstödet som är tänkt att vara en försäkring för dem som har det sämre ställt, fyller i dag många gånger ingen funktion då taket är ganska högt. Referenspriset, som högkostnadsskyddet beräknas utifrån, kan skilja sig från tandläkare till tandläkare, då dessa är fria att sätta egna priser. Syftet med referenspriserna är dels att undvika höjningar när Försäkringskassan höjer ersättningen, dels för att fungera som jämförelsepris. Detta borgar dock för mellanskillnader, ogynnsamma mellanskillnader, som individen i slutänden får stå för. Tandhälsa ska inte vara en klassfråga.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att tandvård ska räknas som sjukvård,

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att samma generella avgift ska tas vid ett besök hos tandläkaren som vid ett besök hos landstingets läkare,

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att högkostnadskortet ska gälla inom tandläkarvård såväl som inom övrig sjukvård samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att höja rätten till fri tandvård från 20 år till 25 år.

18.38

Tänderna en del av kroppen

Industrifacket Metall avd 4 Södra Västerbotten

Tänderna bör liksom övriga delar av kroppen tillhöra kroppen.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att de grundläggande tandvårdskostnaderna omfattas av högkostnadsskyddet för sjukvård.

Utlåtande motionerna 18.34–18.38

18.34

att LO med kraft ska verka för att regering och riksdag inför en tandvårdsförsäkring i motionens anda.

18.35

att LO ska verka för fri tandvård.

18.36

att LO ska verka för att tandvård blir likställd med övrig sjukvård samt

att LO ska verka för att det införs ett högkostnadsskydd för tandvård.

18.37

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att tandvård ska räknas som sjukvård,

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att samma generella avgift ska tas vid ett besök hos tandläkaren som vid ett besök hos landstingets läkare,

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att högkostnadskortet ska gälla inom tandläkarvård såväl som inom övrig sjukvård samt

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att höja rätten till fri tandvård från 20 år till 25 år.

18.38

att ge LOs styrelse i uppdrag att verka för att de grundläggande tandvårdskostnaderna omfattas av högkostnadsskyddet för sjukvård.

Vid LO-kongressen 2012 beslutades om att tillsätta en välfärdsutredning, som bland annat fick i uppgift att ta fram ett åtgärdsprogram i syfte att förbättra tandhälsan. Förra året ställde sig en enig LO-styrelse bakom *Klassamhällets dolda leende – LOs åtgärdsprogram* för en mer jämlik tandhälsa.

Studerar man tandvården tvingas man notera växande socioekonomiska skillnader när det gäller tillgänglighet till tandvård och tandhälsa. Detta speglar givetvis utvecklingen mot ökade klassklyftor som vi sett det senaste årtiondet. Majoriteten av den svenska befolkningen har en god tandhälsa och besöker tandvården regelbundet. Generellt sett har tandhälsan för såväl barn som vuxna förbättrats i de nordiska länderna de senaste decennierna. Men ojämlikheten i tandhälsa ökar i vårt land. Det konstaterar alla som närmare studerat frågan. Arbetslösa, sjukskrivna är särskilt utsatta och halkar efter. Det finns också stora och växande skillnader i tandhälsa mellan barn med olika socioekonomisk bakgrund. Personer födda utanför Europa, arbetssökande, låginkomsttagare och lågutbildade känner sig dessutom mindre respektfullt bemötta än genomsnittet av befolkningen när de uppsöker tandvården.

Tandhälsan påverkar allmänhälsan och det finns samband mellan dålig tandhälsa och exempelvis hjärtsjukdomar. Forskningen visar också att det är viktigt för den enskildes framtida tandhälsa att tidigt etablera en vana att besöka tandvården. Därför är det krav som reses i fjärde att-satsen i motion 18.37, att höja rätten till fri tandvård till 25 år väl motiverat. Att verka för helt fri tandvård, vilket är kravet i motion 18.35, bedömer styrelsen inte vara varken realistiskt eller önskvärt.

De reformer som den borgerliga regeringen genomförde på tandvårdsområdet har uppenbarligen inte lyckats göra tillgången på tandvård mer jämlik. Dessutom får man inte glömma bort att de stora skattesänk-

ningarna, som alliansregeringen genomdrev under sina åtta år vid makten, orsakade en resursbrist inom vården, skolan, omsorgen och i trygghetsförsäkringarna. Det är således en omfattande uppgift den nuvarande regeringen står inför. De revor i de sociala skyddsnäten och välfärdssektorn som alliansregeringen lämnat efter sig kommer att kräva kraft och resurser. En förbättring av stödet på tandvårdens område måste naturligtvis vara en del av en sammanvägning av insatser utifrån ett bredare välfärdspolitiskt helhetsperspektiv.

De aktuella motionerna rör kravet på att göra tänderna till en del av kroppen, det vill säga att på olika sätt integrera tandvården i sjukvården. Styrelsen anser att det behöver göras en grundlig översyn av hela tandvårdssystemet, utgångspunkten bör vara att tänderna faktiskt är en del av kroppen. Det handlar ytterst om att skapa villkor som gör att den enskildes kostnader för tandvård blir överkomliga för alla medborgare och att tandvården på ett bättre sätt än i dag integreras i sjukvården. Att besöka tandvården borde egentligen inte vara dyrare än att besöka sjukvården. Detta innebär samtidigt att det är de grundläggande tandvårdskostnaderna, det vill säga de insatser som görs utifrån tandhälsosynpunkt, som ska ingå i det som samhällssubventioneras (se motion 18.38) och inte de insatser som är kosmetiskt motiverade.

Några åtgärder, som tas upp i LOs åtgärdsprogram, bör dock kunna genomföras parallellt med den grundliga översynen som krävs. Detta för att kunna motverka de akuta problem som finns. Subventionsgraden måste höjas. Dagens självrisk på 3 000 kronor är allt för hög och utgör en orimligt hög tröskel in i tandvården för dem som har knappa ekonomiska resurser. Styrelsen förordar därför en förbättring av högkostnadsskyddet som innebär en statlig subvention redan från första kronan.

För att göra systemet mindre kostnadsdrivande, på grund av att privata och offentligt ägda aktörer överdebiterar i takt med en ökad subventionsgrad, måste också en effektivare prisreglering och kontroll införas.

Styrelsen föreslår att kongressen beslutar

att bifalla motionerna 18.36 första att-satsen, 18.37 första, andra och fjärde att-satserna och 18.38,

att anse motionerna 18.34, 18.36 andra att-satsen och 18.37 tredje att-satsen besvarade samt

att avslå motion 18.35.

Investera för jämlikhet

Det du nu har framför dig är handlingarna till Landsorganisationens 28e kongress; motioner, utlåtanden rapporter och arbetsordning. Med andra ord, allt det som du och andra ska diskutera och besluta om den 17–20 juni i år.

Av alla de olika frågor vi ska avgöra under de här fyra junidagarna är kanske full sysselsättning den allra viktigaste. Den är grunden för allt det andra. Utan full sysselsättning klarar vi inte att i längden upprätthålla den svenska modellen, betala vår gemensamma välfärd och bygga en hållbar ekonomi som kommer alla, inte bara några, till del.

Vid förra kongressen 2012 konstaterade vi att den ekonomiska politik som förts i Sverige sedan 90-talet inte längre klarar att upprätthålla full sysselsättning. Vi var också överens om att lösningen inte är att gå tillbaka till det gamla, till den politik som dominerade innan 1990-talet.

Mot den bakgrunden beslutade kongressen att tillsätta en ambitiös utredning som fick titeln *Vägen till full sysselsättning och rättvisare löner*. I fyra år har vi arbetat med att försöka besvara den kanske viktigaste frågan vi har i Sverige idag; hur formar vi en ekonomisk politik som förenar full sysselsättning och rättvisa löner med dagens öppna ekonomi? Arbetet har resulterat i ett stort antal underlagsrapporter och seminarier men framför allt i den slutrapport som finns i dessa kongresshandlingar; *Vägen till full sysselsättning och rättvisare löner*.

Frågan om full sysselsättning hänger också samman med andra viktiga frågor, inte minst frågan om jämlikhet. Sverige är ett av de OECD-länder där klyftorna ökat snabbast. I de årliga mätningar LO gör av skillnaden mellan maktelitens löner och LO-medlemmarnas är skillnaderna nu de största i modern tid. Vi är inte längre världens mest jämlika land. Men det behöver inte vara så. Det är dags att vända den utvecklingen. Därför är årets kongressstema ”Investera för jämlikhet” och kampen för ett jämlikare samhälle kommer stå högst upp på dagordningen under de kommande åren.

Ni som är ombud har fått våra en och en halv miljon medlemmars förtroende att representera dem på LOs kongress. Det är ett av de finaste förtroenden en facklig företrädare kan få. För under fyra dagar i juni ska ni tillsammans avgöra LOs inriktning de kommande fyra åren.